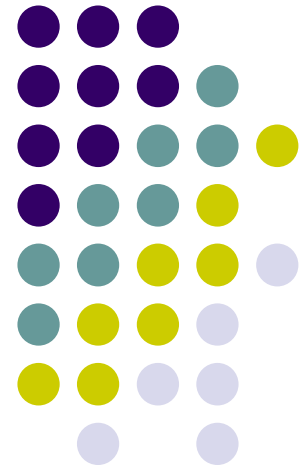
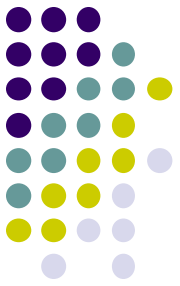

A fogak makroszkópos anatómiája (fogmorfológia), a fogászatban használatos síkok, irányok, jelölésmódok

Prof. Dr. Székely Melinda
(Marosvásárhely)

Fogak makroszkópos anatómiája
Cephalometrikus mérőpontok
Okklúziós felszínek

Márton Krisztina

FOGAZAT

- A szájüregben jelenlevő fogak összessége alkotja a **fogazatot**.
- Az ember fogazata **heterodont**, nem egyforma alakú és nagyságú fogakból áll, melyek a rágásban különböző funkciót töltenek be.
- Az ember egyszer váltja fogait, tehát kétfogzású, **diphyodont**.

- Két generáció követi egymást: tej- és maradófogak.
- Az élet során az embernél három fogazat található.

➤ Az első a **tejfogazat**.

➤ A fogváltás idején megjelennek a maradófogak, de még vannak tejfogak, így kialakul a **vegyes fogazat**.

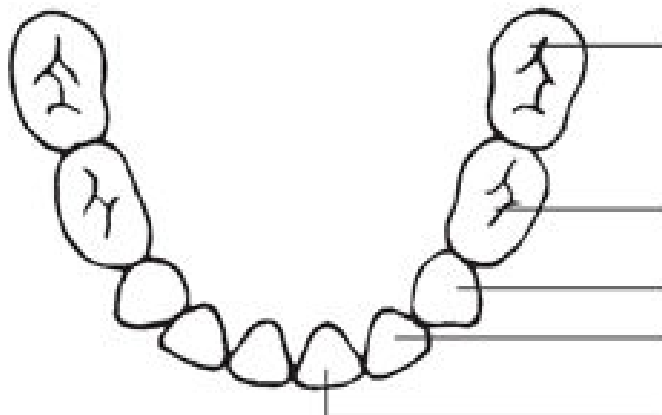
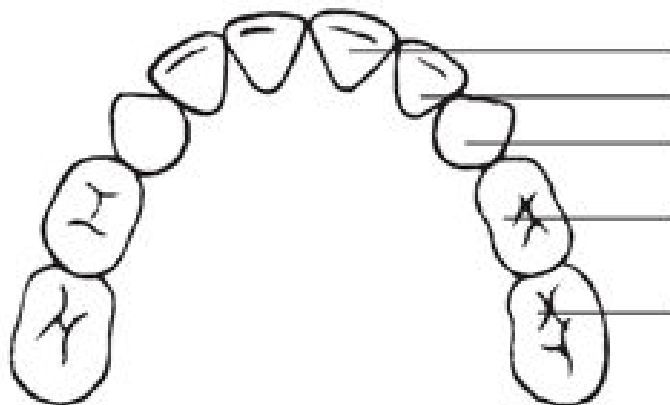

➤ A harmadik a **maradófogazat**.

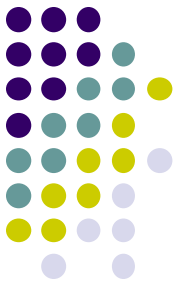

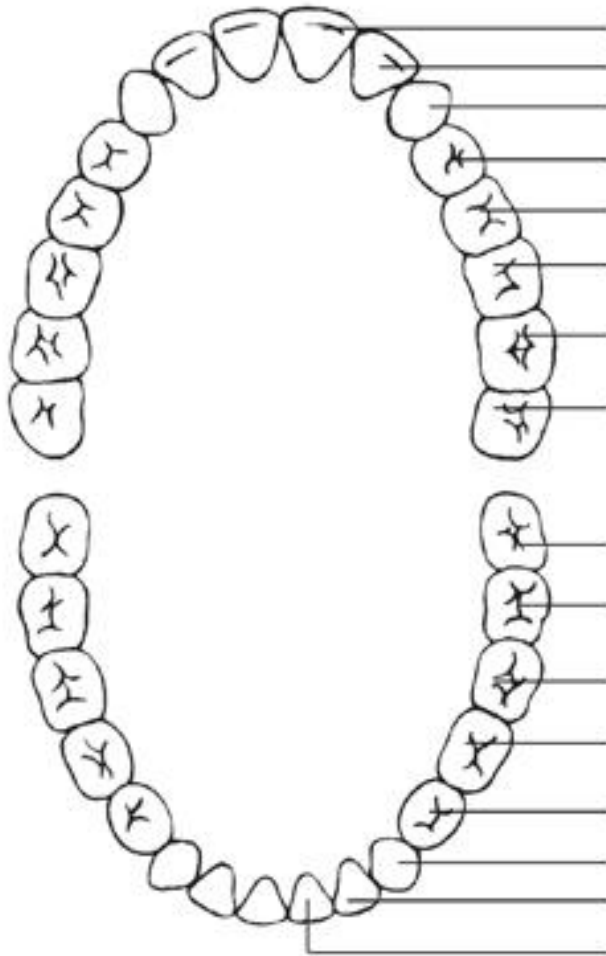
Tejfogak előtörése (ADA)

Felső fogak	Előtörés ideje	Kihullás ideje
Középső metsző	8-12 hónapos kor	6-7 éves kor
Oldalsó metsző	9-13 hónapos kor	7-8 éves kor
Szemfog	16-22 hónapos kor	10-12 éves kor
Első moláris	13-19 hónapos kor	9-11 éves kor
Második moláris	24-30 hónapos kor	10-12 éves kor
Alsó fogak	Előtörés ideje	Kihullás ideje
Második moláris	23-31 hónapos kor	10-12 éves kor
Első moláris	14-18 hónapos kor	9-11 éves kor
Szemfog	17-23 hónapos kor	9-12 éves kor
Oldalsó metsző	10-16 hónapos kor	7-8 éves kor
Középső metsző	6-10 hónapos kor	6-7 éves kor

Maradó fogak előtörése (ADA)

Felső fogak	Előtörés ideje
Középső metsző	7-8 éves kor
Oldalsó metsző	8-9 éves kor
Szemfog	11-12 éves kor
Első premoláris	10-11 éves kor
Második premoláris	10-12 éves kor
Első moláris	6-7 éves kor
Második moláris	12-13 éves kor
Harmadik moláris (bölcességfog)	17-21 éves kor
Alsó fogak	Előtörés ideje
Harmadik moláris (bölcességfog)	17-21 éves kor
Második moláris	11-13 éves kor
Első moláris	6-7 éves kor
Második premoláris	11-12 éves kor
Első premoláris	10-12 éves kor
Szemfog	9-10 éves kor
Oldalsó metsző	7-8 éves kor
Középső metsző	6-7 éves kor

TÁJÉKOZÓDÁSI PONTOK:

- **Orbitale:** a csontos szemüreg szélének legmélyebben levő pontja.
- **Porion (tragion):** a fülcsap (tragus) legfelső-leghátsó pontja (porus accusticus externus: külső hallónyílás).
- **Külső szemzugpont (exocanthus):** a külső szemzug legkülső pontja.
- **Subnasale (orralap-pont):** az orrsövény és a felsőajak vízszintes választóvonalának és az arc középvonalának a metszéspontja.
- **Gnathion (állcsúcpont):** az állcsúcs legelülsőbb, legmélyebb pontja, az arc középvonalában.
- **Gonion (állkapocs-szöglet pont):** a csontos állkapocsszöglet leghátsó, legmélyebb pontja feletti bőrpont.
- **Nasion (Glabella):** a homlokcsont orrnyereg feletti legkiemelkedőbb pontja az arc középvonalában.
- **Orrszárnypont:** az orrszárny legkülső-legmélyebb pontja.

Cephalometricus tájékozóási pontok:

TA: Terminal hinge axis

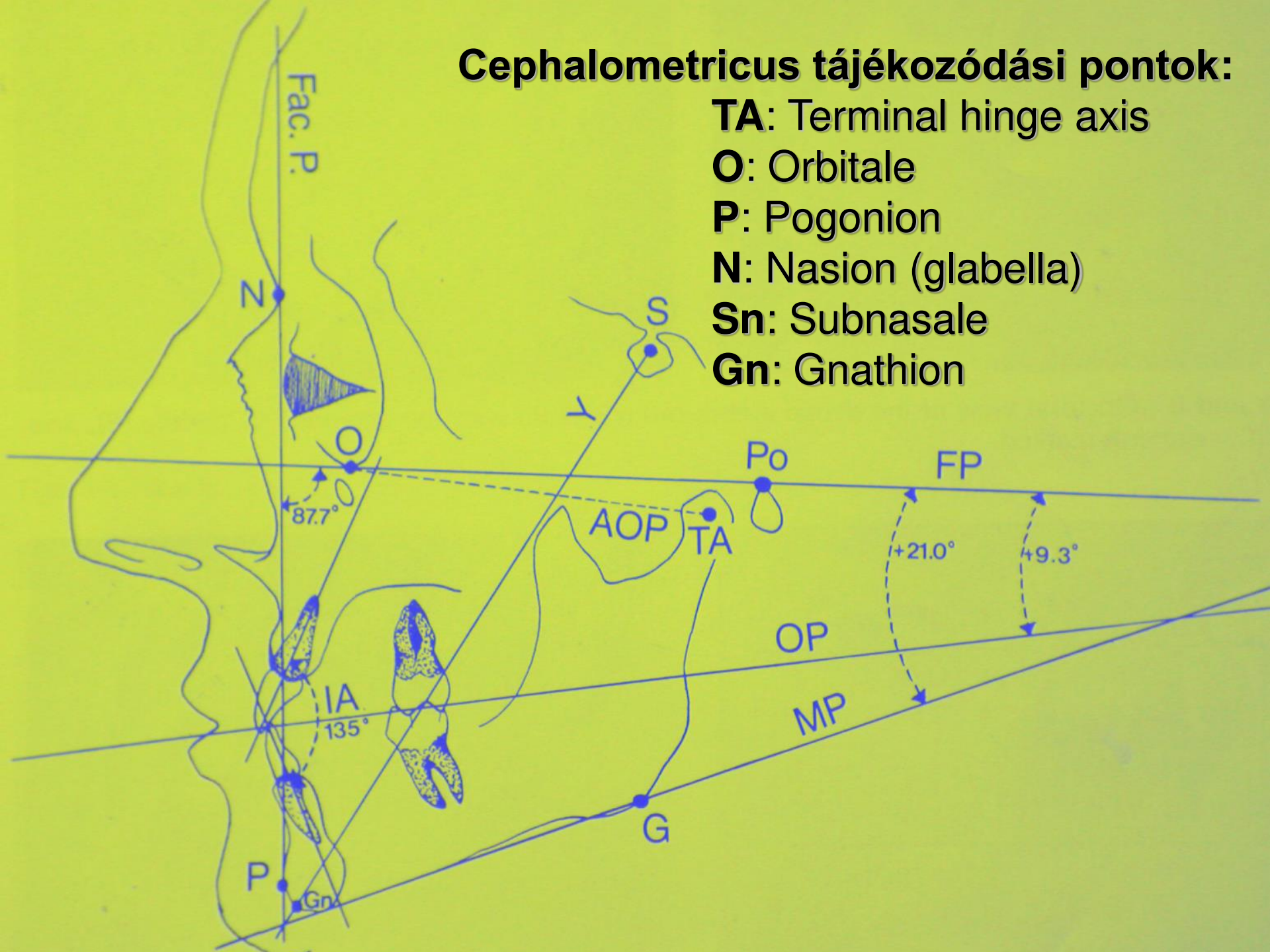
O: Orbitale

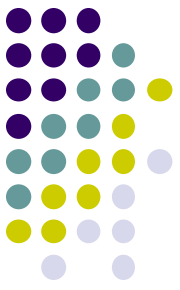
P: Pogonion

N: Nasion (glabella)

Sn: Subnasale

Gn: Gnathion

A FOGÁSZATBAN HASZNÁLT SÍKOK

- **Frankfurti horizontális:** OP felvételnél a két porion és a baloldali orbitale által meghatározott sík.
- **Camper-féle sík:** a két porion és baloldali subnasale (nasion) által meghatározott sík (műfogsornál rágósík meghatározására használják).
- **Okklúziós sík:** meghatározásához az alsó fogsoron a következő pontok segítenek: incision inferius pont (bal alsó középső metsző élének mesialis sarka) és a két alsó utolsó őrlőfog distobuccalis csücskén átfektetett sík – az alsó fogak rágófelszínének mindegyike e sík alatt helyezkedik el.

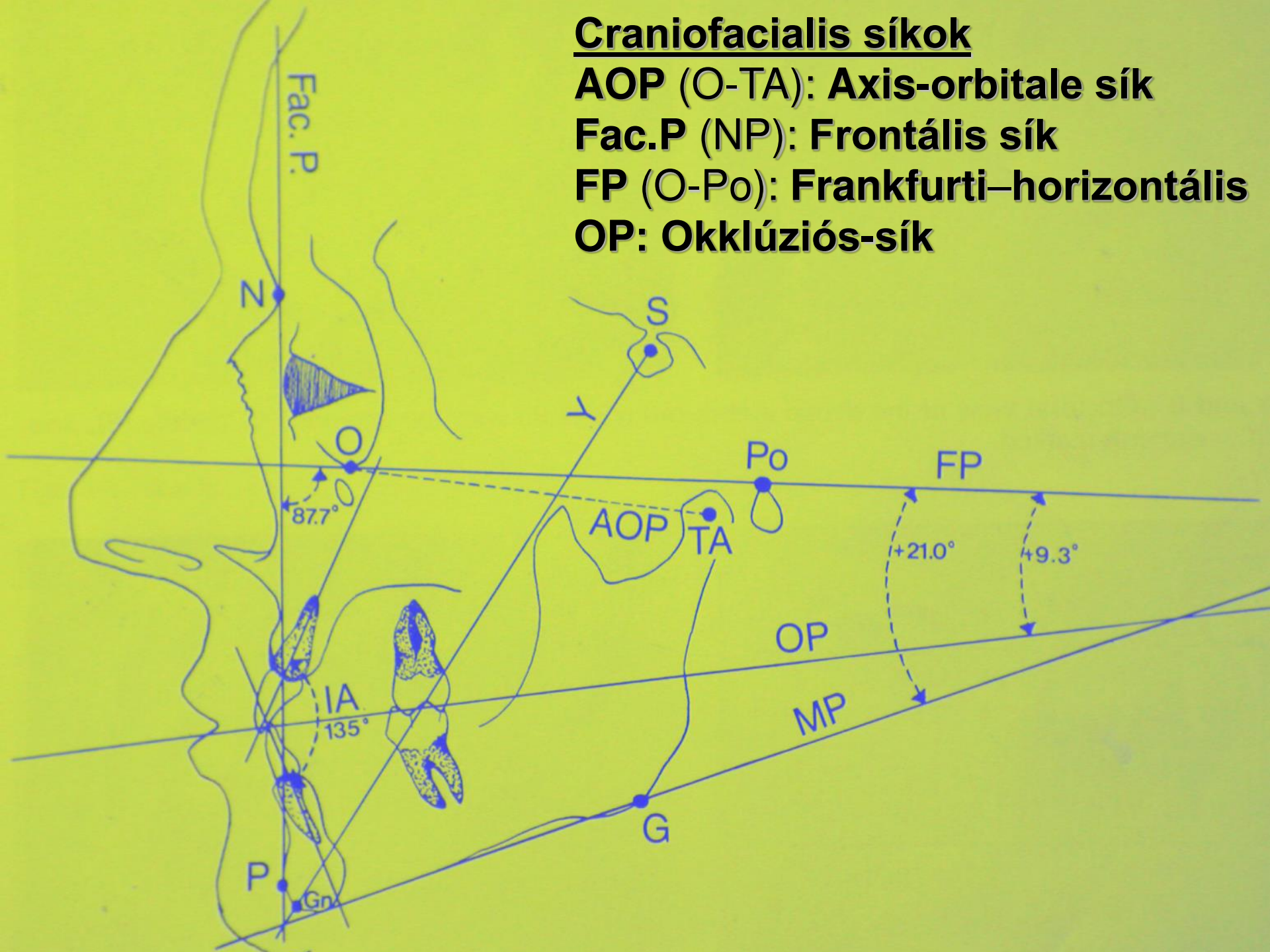
Craniofacialis síkok

AOP (O-TA): Axis-orbitale sík

Fac.P (NP): Frontális sík

FP (O-Po): Frankfurti–horizontális sík

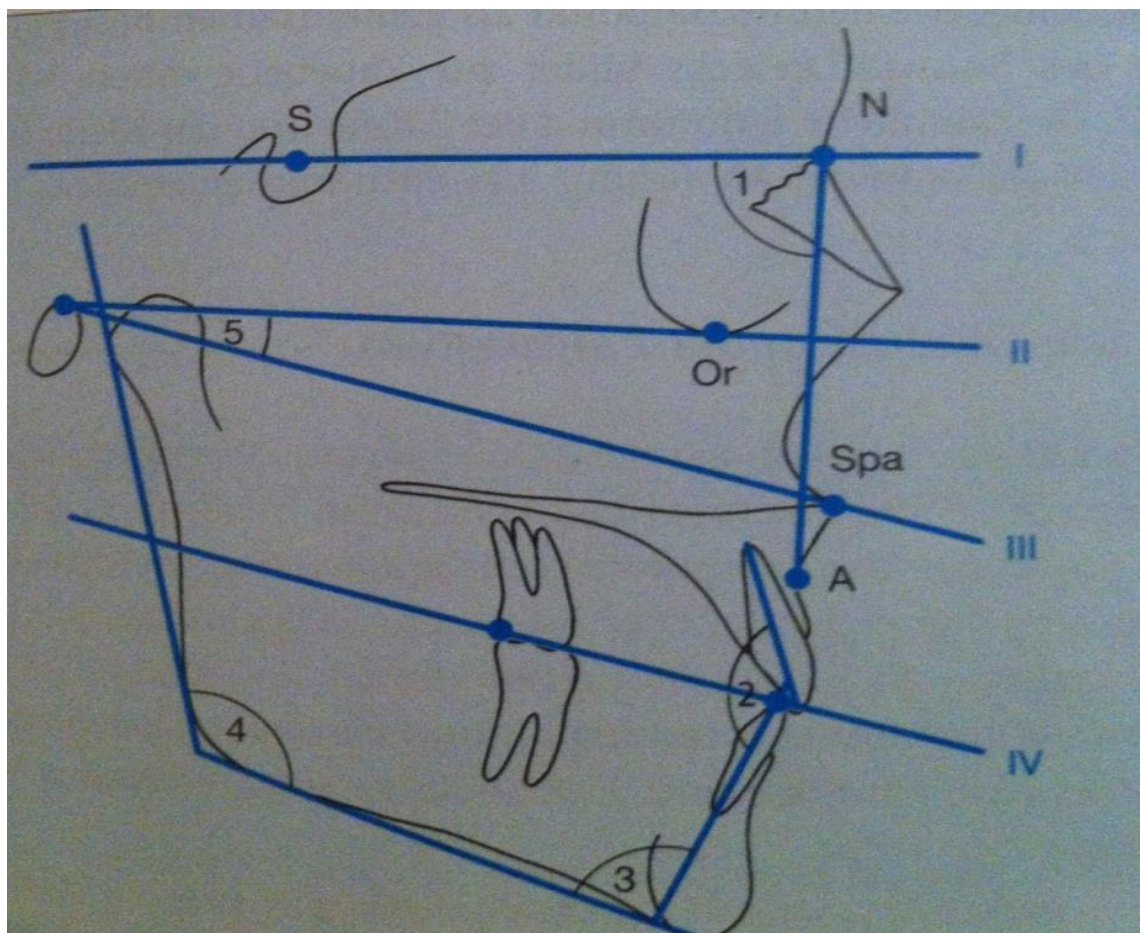
OP: Okklúziós-sík

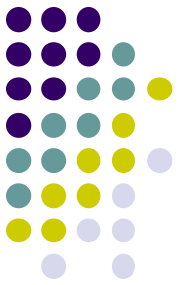

Frankfurti-horizontális (II.)

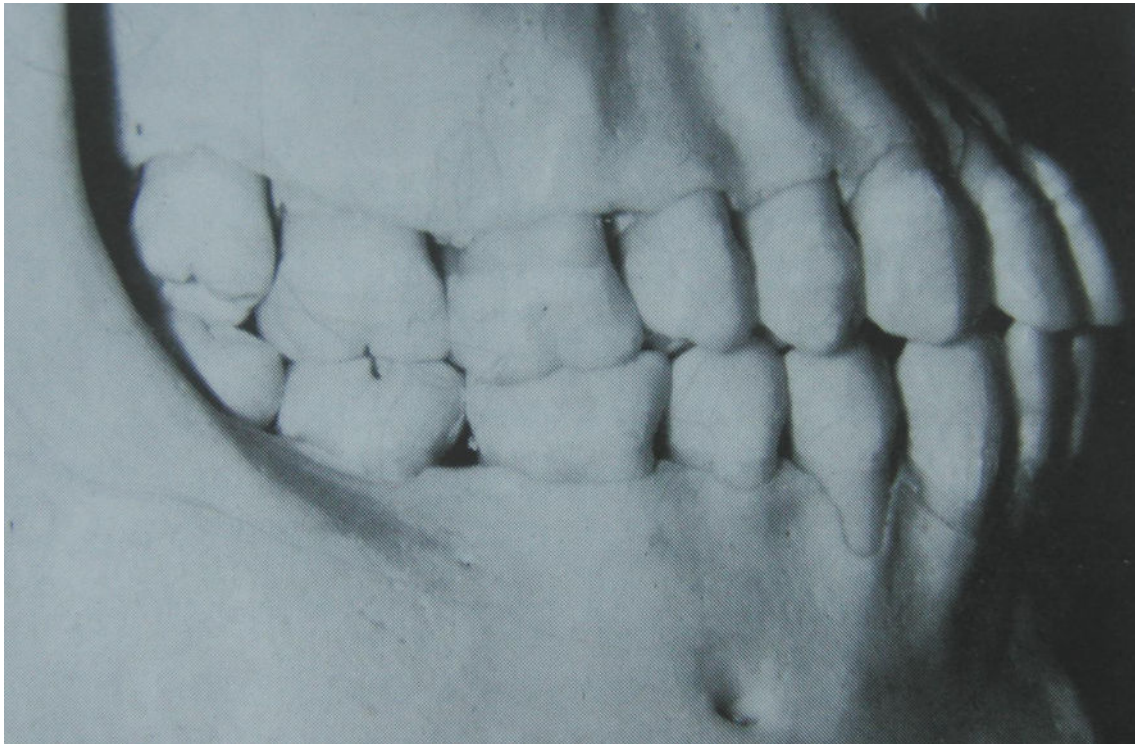
Camper-sík (III.)

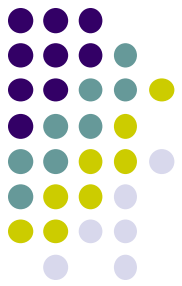
Okklúziós sík (IV.)

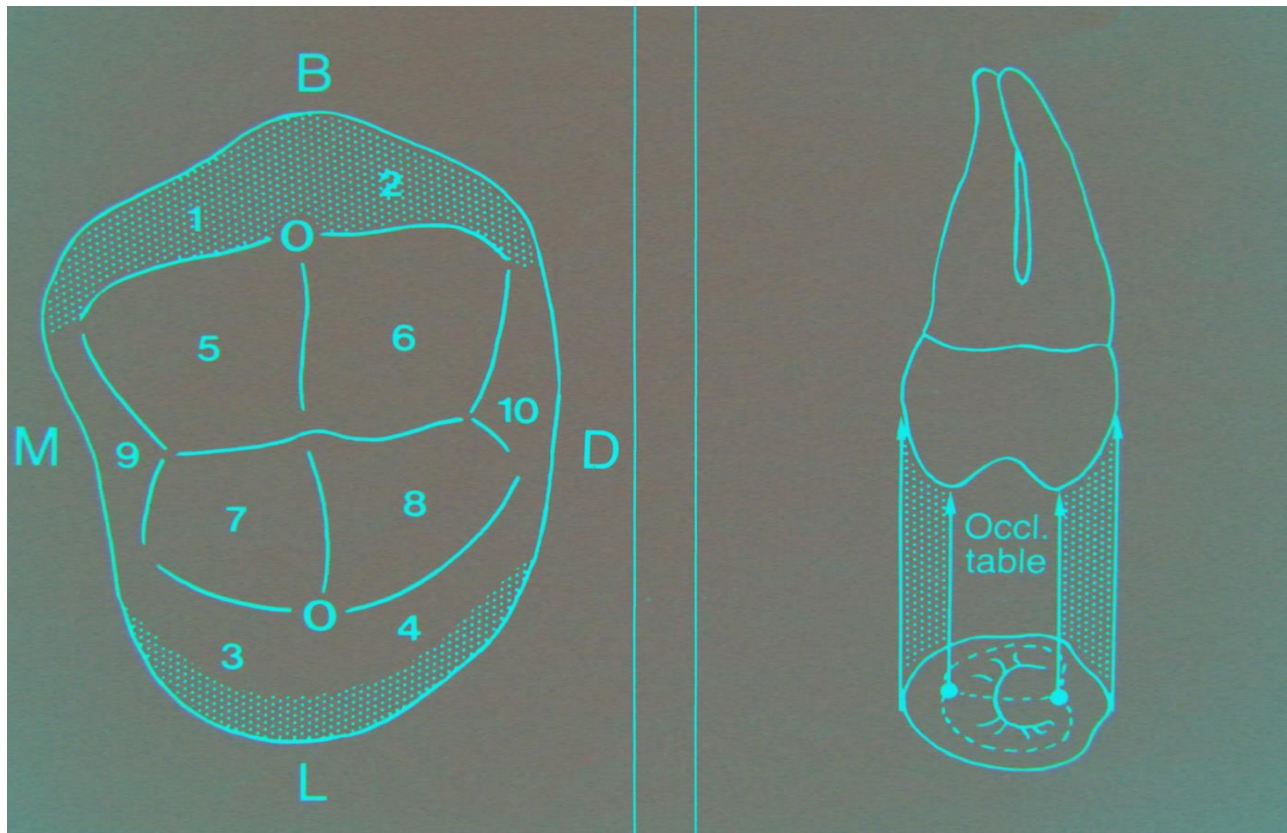

Felnőtt maradó fogazat maximális fogérintkezés esetén Interkuszpídációs helyzetben (IKP)

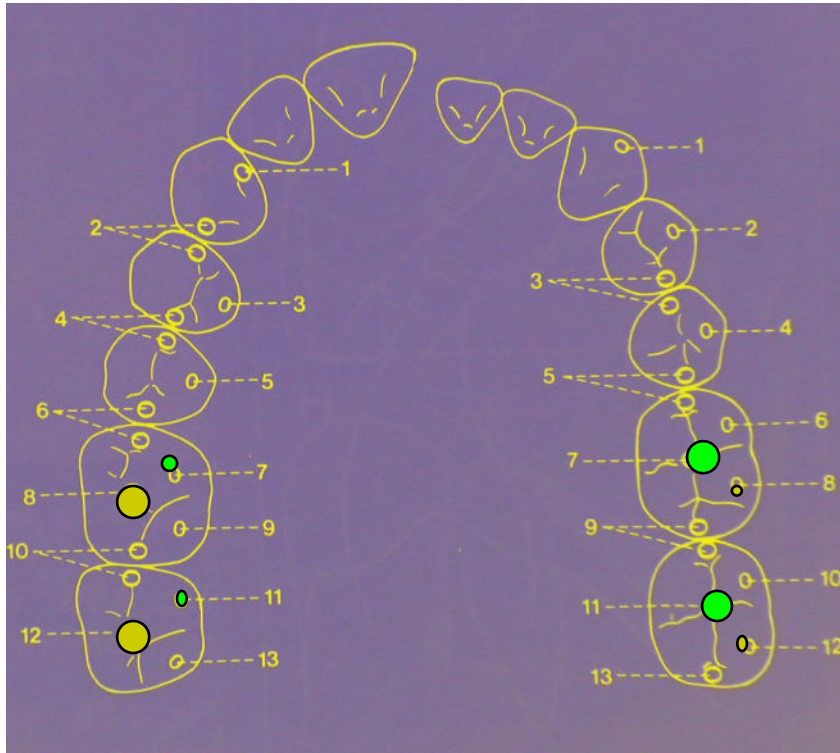
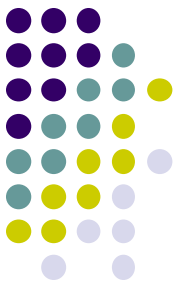
Egy felső premoláris okklúziós felszínei

- (1) mesialis, (2) distalis külső lejtő a buccalis csücskön (B);
(3) mesialis, (4) distalis külső lejtő a lingualis csücskön (L);
(5) mesialis, (6) distalis belső lejtő a buccalis csücskön;
(7) mesialis, (8) distalis belső lejtő a lingualis csücskön;
(9) mesialis, (10) distalis zárólécek.

A fogak érintkezése ideális okklúzióban

Klasszikus anatómikus kapcsolat

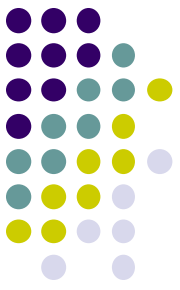

A felső fogak palatinalis
(lingualis) csücskei és

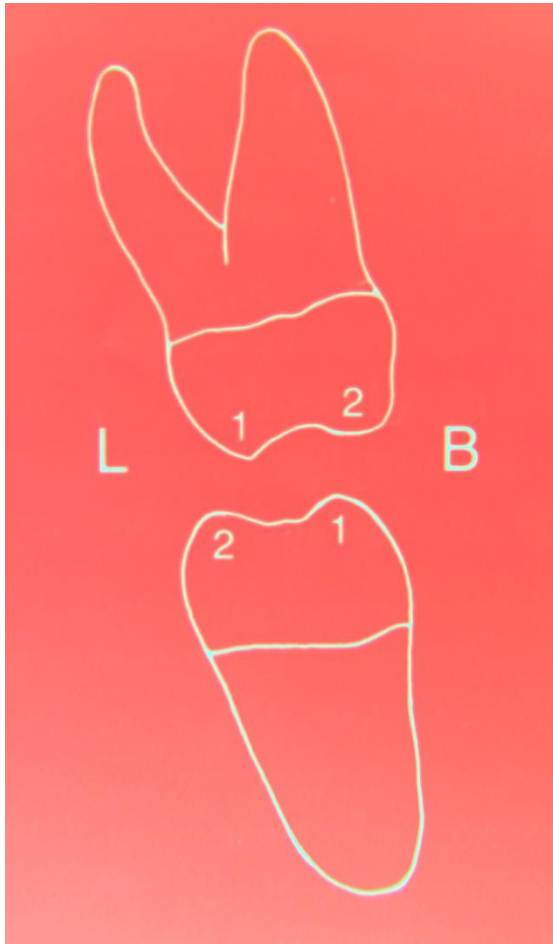
az

alsó fogak buccalis
csücskei szimultán
érintkeznek a fogív
mindkét oldalán

Csücsök záróléccel érintkezik, kivéve az alsó molárisok distobuccalis csücskei és a felső molarisok mesiobuccalis csücskei (ezek az antagonistáik centrális barázdájába harapnak)

Támasztó és vezető csücskök

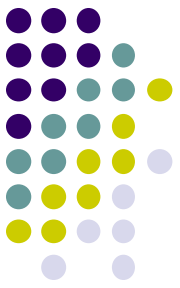

1: Támasztó csücskök

2: Vezető csücskök

A felső buccalis és az alsó lingualis csücskök nem vesznek részt az okklúzió fenntartásában, hanem az excentrikus elmozdulások vezetésében.

A temporomandibuláris ízület a fogak maximális érintkezése esetén

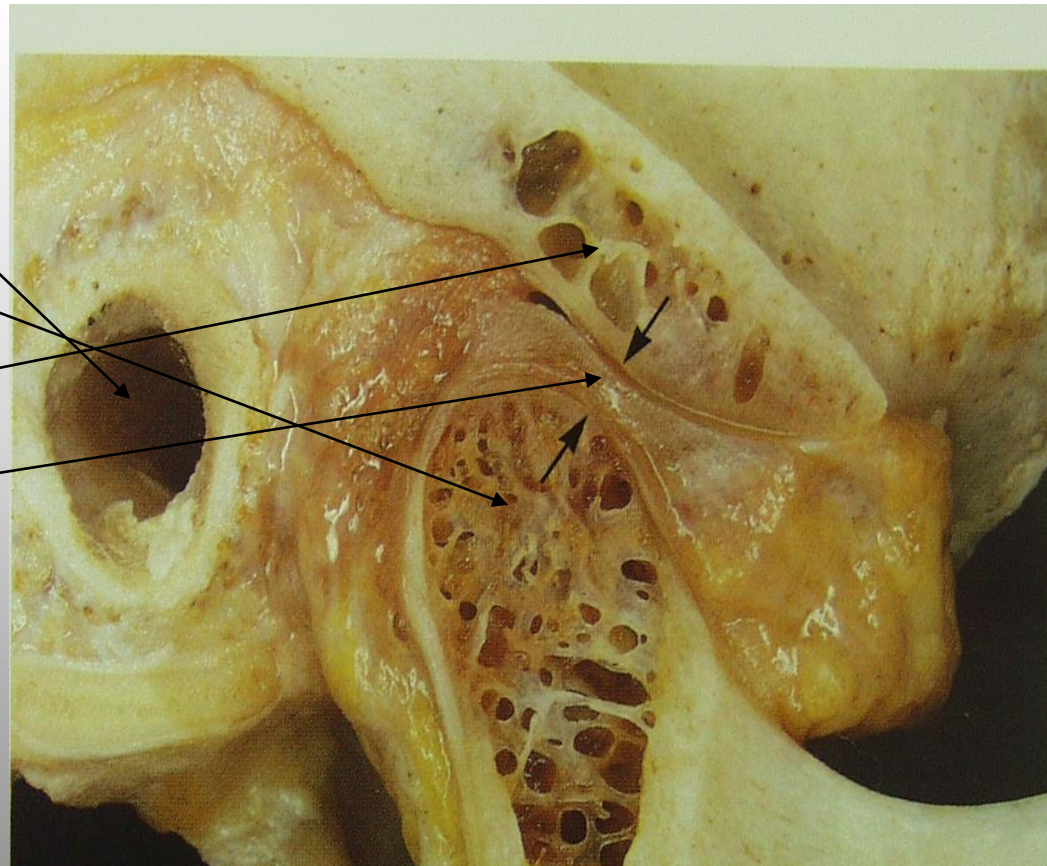

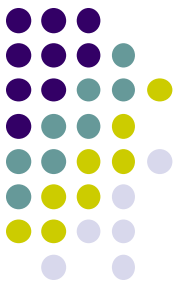
Meatus acusticus
externus

Caput mandibulae

Eminentia Articularis

Discus Articularis

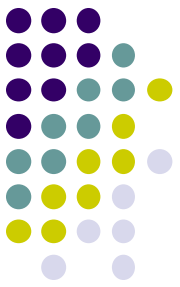

Funkcionális egység a Stomatognath Rendszerben

- Fogak okklúziós felszínei
- Periodontium
- Temporomandibuláris ízület (TMI)
- Izomzat

Az egyik rendszer diszfunkciója esetén a többi kompenzációs mechanizmusa érvényesül.

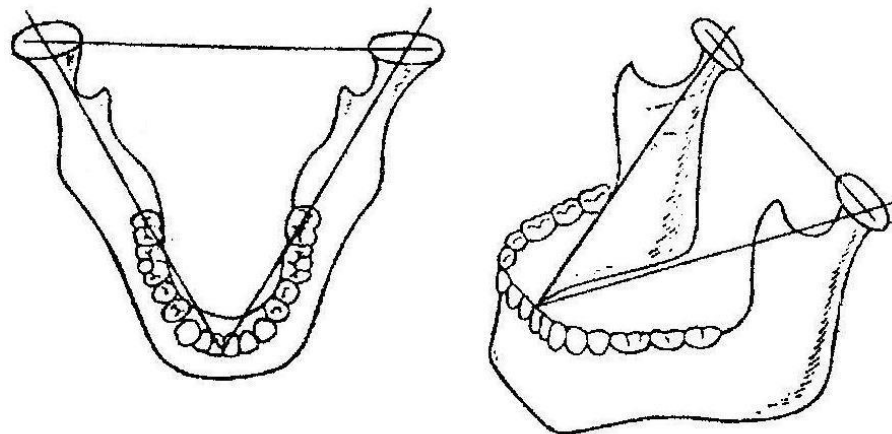

Fiziológiás okklúzió

- Általában megtalálható a felnőtt lakosságban
- A környezethez jól adaptálódott
- Esztétikailag megfelelő
- Nincs patológias eltérés vagy diszfunkció a rendszerben

- ▶ Az állkapocs ízületi fejecsek középpontjait összekötő **vonal** az ún. **kondilusz tengely** hossza kb. 10cm. Ha ezeket a pontokat összekötik az alsó középső metszők érintkezési pontjával, az **alsó metszőfogponttal** (incision inferius), akkor gyakran ezek a távolságok is 10–10cm hosszúak, tehát a három vonal egyenlőoldalú háromszöget képez.

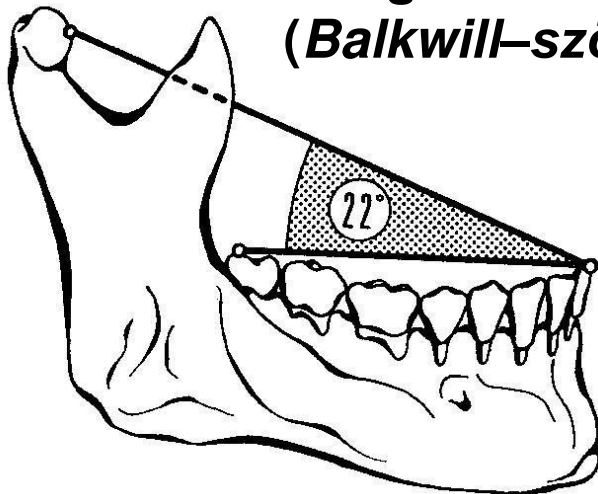
A Bonwill–háromszög a szabályos fogív jellemzője.

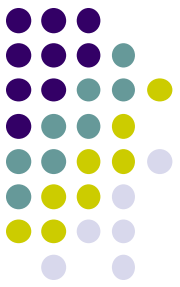
A rágófelszín és a rágósík

- ▶ Az egyes fogak rágófelszínének összessége alkotja a fogívek **rágófelszínét**.
- ▶ **Rágósík**nak nevezzük az alsó fogív három jellegzetes pontján, az alsó metszőfogponton és a kétoldali harmadik nagyörlő diszto-vesztibuláris csücskén átfektetett síkot.

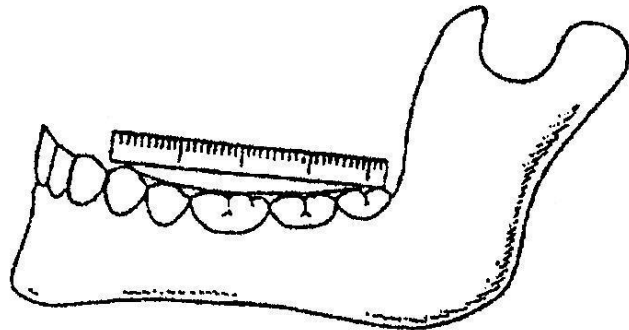
A rágósík a **Bonwill** háromszöggel 22 fokos szöget (**Balkwill-szög**) zár be.

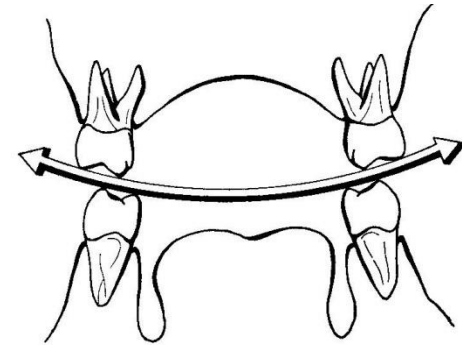
A fogsorgörbék

- ▶ Az őrlőfogak rágófelszínei nem síkban, hanem ívben helyezkednek el.
- ▶ A görbület kétirányú: szagittális és transzverzális.

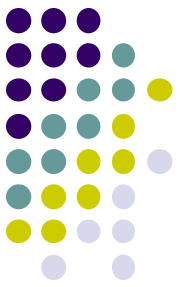
Spee-görbe

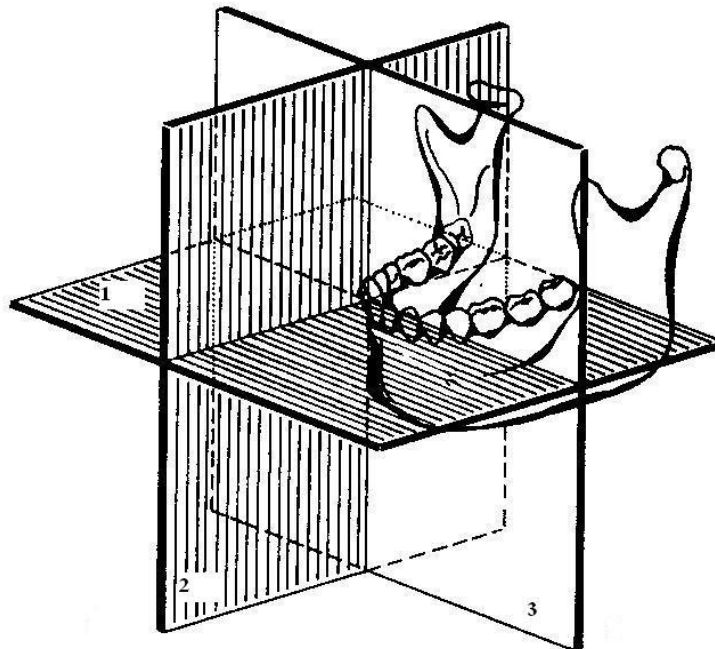
Wilson-(Monson) görbe

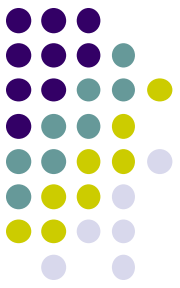
- ▶ Mindkét görbület a fogakra ható rágónyomás irányának kedvezőbbé tételét és egyenletes elosztását segíti elő.
- ▶ A frontfogak vesztibuláris felszínei is ívben helyezkednek el.

A FOGAK LEÍRÁSA

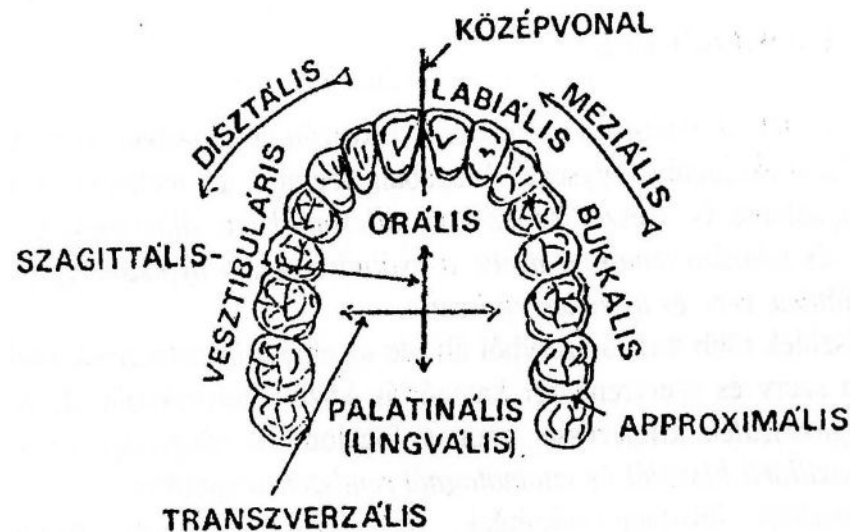
- A fogak leírásánál azok felszíneit, helyzetét és az irányokat latin nyelvű jelzőkkel határozzuk meg.
- A fogak helyzetét **a fej három fősíkjához viszonyítjuk:**
 1. horizontális sík; 2. szagittális sík; 3. frontális sík

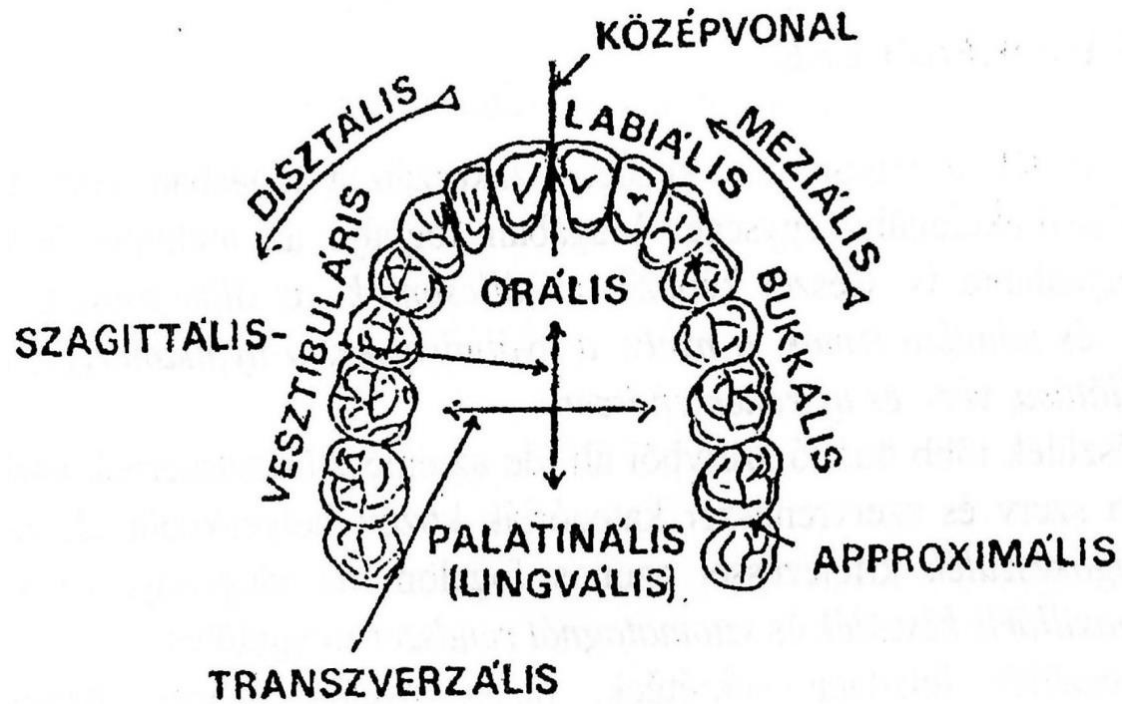
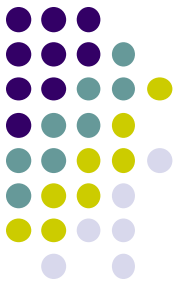

FŐ IRÁNYOK

- **Sagitalis:** nyíl irányú (előről hátra, hátulról előre mutató irány)
- **Verticalis:** függőleges (fentről le, lentől fel)
- **Transversalis/horizontális** (haránt): oldalirányú (jobbról balra, balról jobbra)

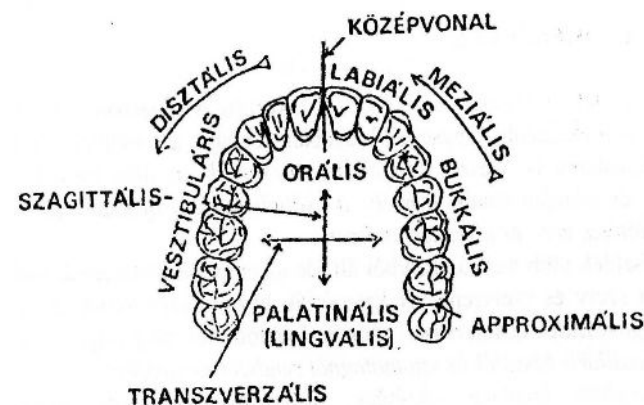

Íránymeghatározások a szájüregben

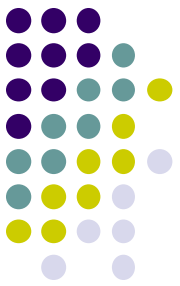
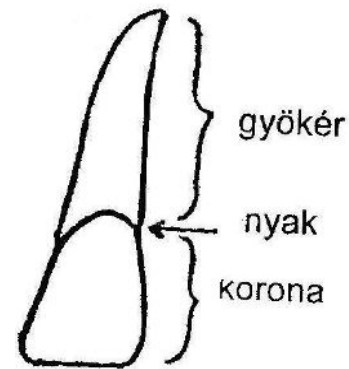
A SZÁJÜREGBEN HASZNÁLT IRÁNYOK

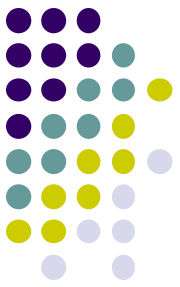
- **Oralis** (O): fogíven belül, szájüreg felé mutató irány
 - **Palatinalis** (P): felső fogíven belül, szájpad felé mutató irány
 - **Lingualis** (L): alsó fogíven belül, nyelv felé mutató irány
- **Vestibularis** (V): a fogíven kívül, szájtornács felé mutató irány
 - **Labialis**: frontfogak területén az ajak felé mutató irány
 - **Buccalis**: oldalsó fogak területén az orca felé mutat
- **Mesialis** (M): az arc középvonala felé
- **Distalis** (D): az arc középvonalától távolodó
 - **Approximalis**: szomszédos fogak felé mutató irány (mesialis és distalis)

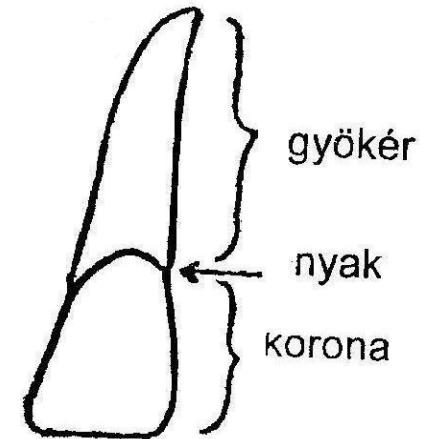
A fog részei

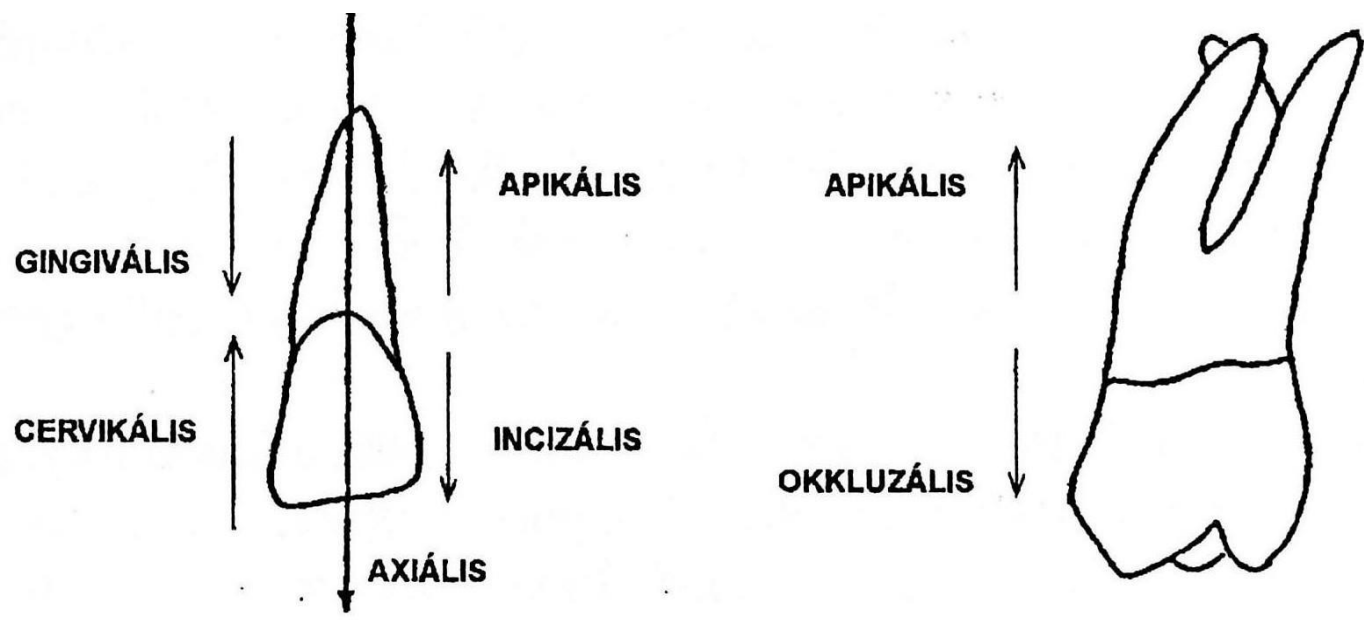
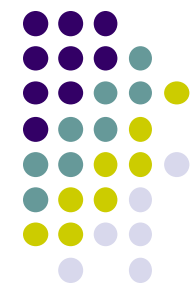

- 1. Corona dentis:** szájüregben szabadon elhelyezkedő, zománccal fedett és a zománc-cement határig tart anatómiai értelemben.
- 2. Radix dentis:** fogmederben elhelyezkedő, cementtel fedett rész, alakja, száma, elhelyezkedése változó fogcsoportonként.
- 3. Cervix dentis:** zománc-cement határvonalat (ínszél) és annak környezete, átmenet a korona és gyökér között, hullámvonalszerű lefutása, koronánál sárgásabb árnyalatú.

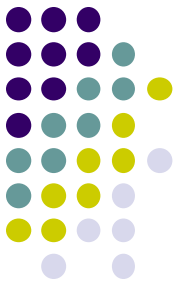
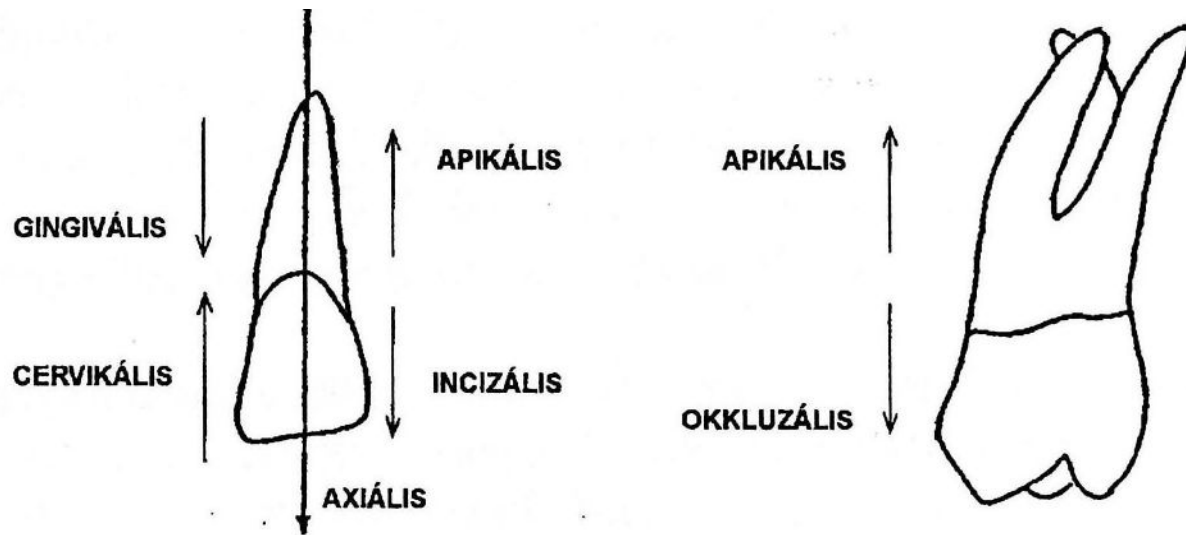

- **A klinikai korona:** a fog ínyszéllel nem fedett, szájüregben található része, ami nem feltétlenül egyezik az **anatómiai koronával**.

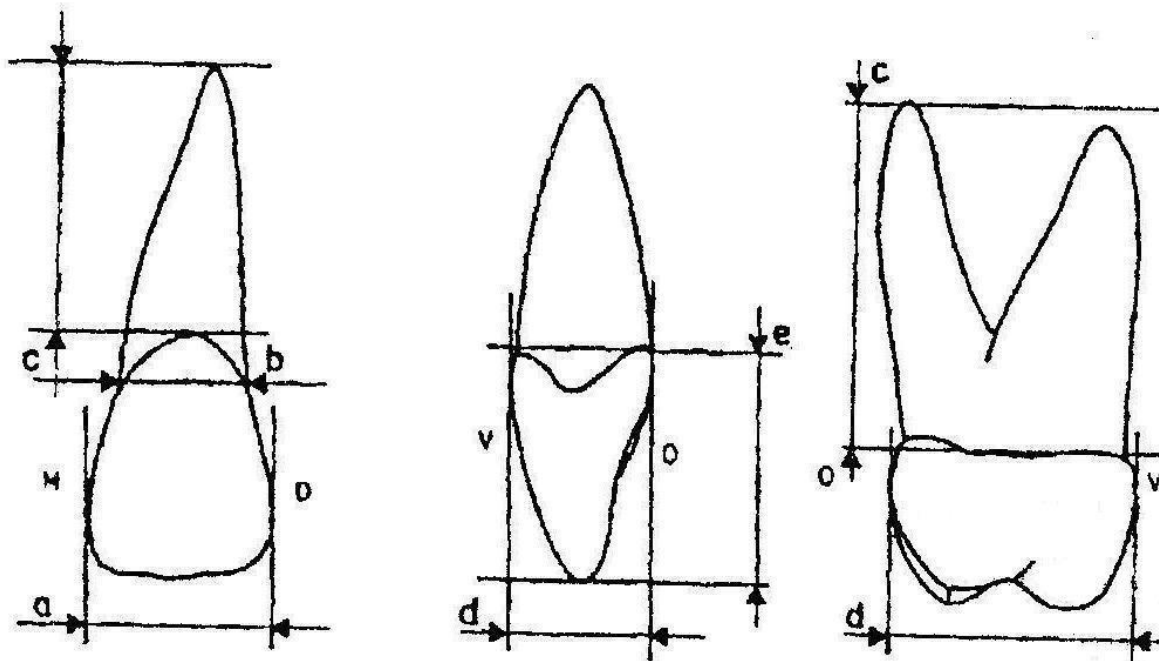
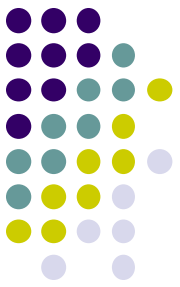

Íránymeghatározások a fogakon

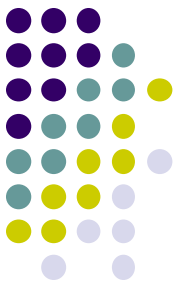

- **Occlusalis:** a rágófelszín felé
- **Incisalis:** metszőél felé mutató irány
- **Cervikalis:** fognyak felé tekintő irány
- **Gingivalis:** fogíny felé tekintő irány
- **Apicalis:** gyökércsúcs felé tekintő irány
- **Axialis:** a fog hossz tengelyének megfelelő irány
- **Antagonista:** az átellenes állcsonton elhelyezkedő

A fogak morfológiájának leírására használt méretek

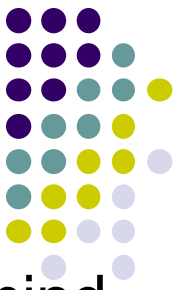
- a). a korona legnagyobb mezio-disztális átmérője;
- b). a korona legkisebb mezio-disztális átmérője (cervikális);
- c). a gyökér hossza;
- d). a korona vesztibulo-orális átmérője;
- e). a korona magassága (cerviko-incizális);
- c+e). a fog teljes hossza.

- Minden fog oldalhelye megszabott, a két oldal homológ (hasonnevű) fogai egymás tükörképei és egymással nem cserélhetők fel.
- A szomszédos fogak egymással érintkezve, mint a boltív kövei illeszkednek a fogívben.

A fogak csoportosítása

- **Heterodont** fogazat: a fogívben elhelyezkedő fogak mind alakban mind funkcióban különbözőek.

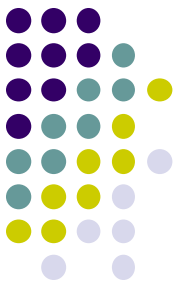
I. **Dentes frontales** (frontfogak: metsző és szemfog)

- 1. Dentes incisivi (táplálék leharapása, fonáció, esztétika)
- 2. Dentes canini (táplálék megragadása, darabolása, gyökerük a leghosszabb)

II. **Dentes masticatories** (rágófogak: prae-, és molaris)

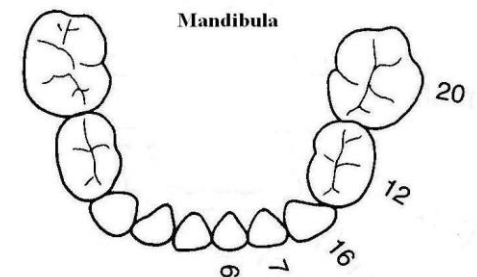
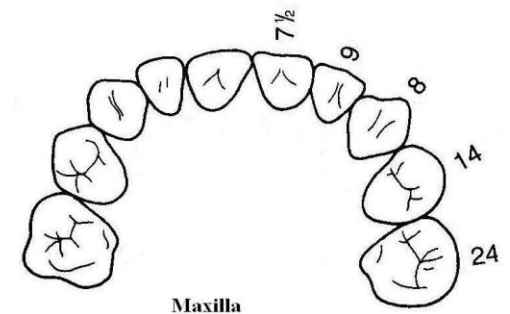
- 3. Dentes praemolares (harapási magasság fenntartása, szájug alátámasztása, rágófelszín)
- 4. Dentes molares (nagyobb rágófelszín, vertikális dimenzió fenntartása, leg robusztusabb fogak)

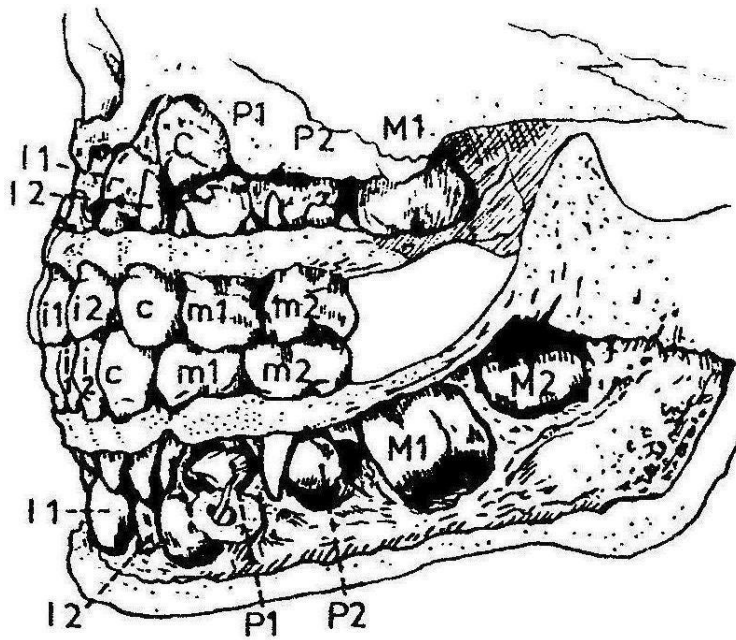
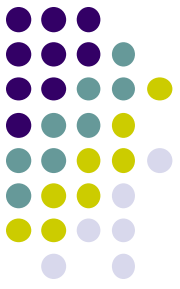
Tejfogazat

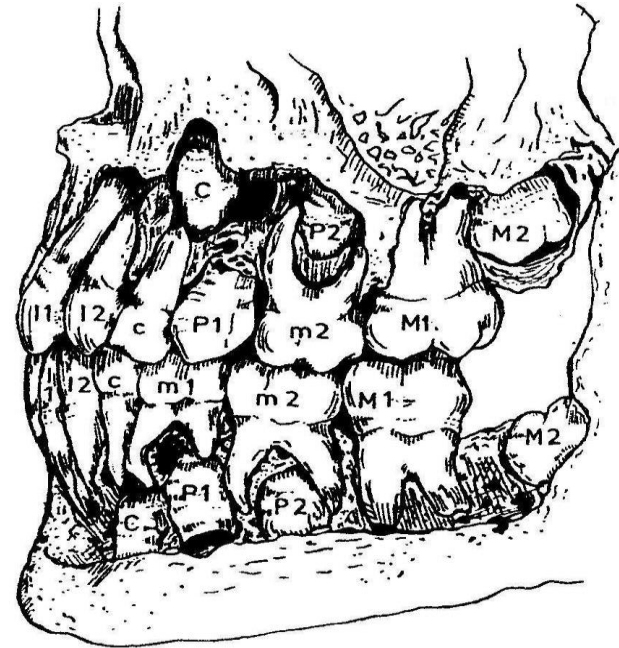
- A **tejfogazat** összesen 20 fogból áll.
- A maxilla és a mandibula **fogívében** 10–10 tejfog található.
- A tejfogazat egy negyedében (**kvadráns**), a fogív felében, öt tejfog helyezkedik el szimmetrikusan a középvonaltól oldalra és hátrafelé :

- **két metszőfog** – középső és oldalsó;
- **egy szemfog**;
- **két őrlőfog** – első és második tejőrlők.

Tejfogsor oldalnézetben

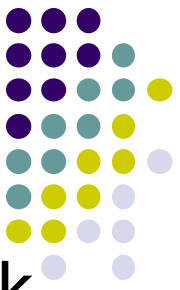

Fogsor oldalnézetben a vegyes fogzási periódusban

Maradófogazat

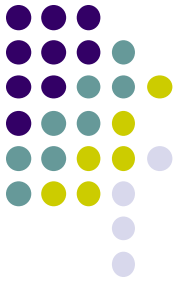
- A *maradófogazat* 32 fogból áll, a felső és az alsó fogívben 16 fog található.
 - A fogazat egy negyedében 8 maradófog található.
 - A maradófogak megoszlása:
 - két metszőfog – **középső és oldalsó metszőfog** – (*dentes incisivi*);
 - egy **szemfog** (*dens caninus*);
 - két kisőrlőfog vagy premoláris – **első és második kisőrlőfog** – (*dentes praemolares*);
 - három nagyőrlőfog vagy moláris – **első, második és harmadik nagyőrlőfog** – (*dentes molares*).
- A harmadik nagyőrlőfog a **bölcességfog** (*dens sapiens*).

- A fogak a **felső** és az **alsó fogsorban** találhatóak.
- A felső, valamint az alsó fogmedernyúlványban (*processus alveolaris*) ívnek megfelelően rendeződnek (*arcus dentalis sup. et inf.*).
- A metszőket és a szemfogakat együttesen **frontfogaknak** vagy **elülső fogaknak** nevezik.
- A kis- és nagyőrlőfogakat együttesen **oldalsó fogaknak** vagy **őrlőknek** nevezik.

A FOGAK JELÖLÉSE

❖ A fogak latin nevét használó módszer

Maradófogak:

I = metszőfog (incisivus)

C = szemfog (caninus)

P = kisőrlő (praemolaris)

M = nagyőrlő (molaris)

Az indexben használt jelölések:

1 = középső, ill. első

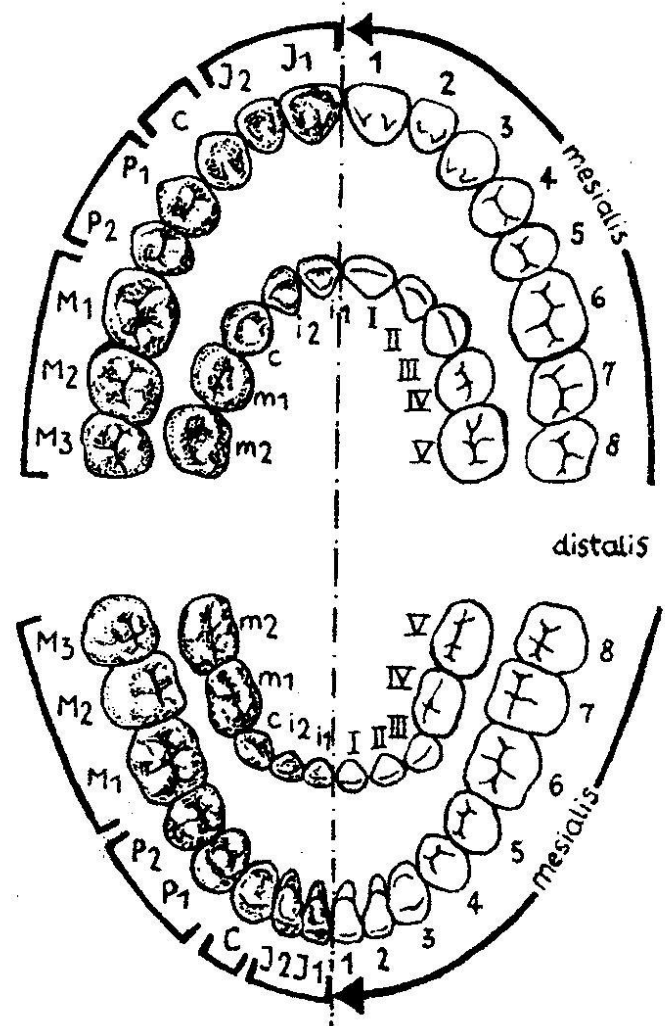
2 = oldalsó, ill. második

s = felső (superior)

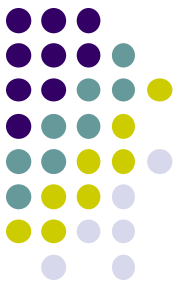
i = alsó (inferior)

d = jobb (dexter)

s = bal (sinister)

Maradó- (külső ív) és tejfogsor (belső ív)

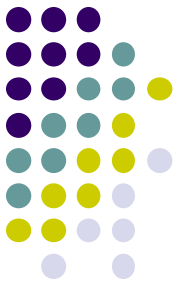

❖ Zsigmondy–féle jelölési mód

- A Zsigmondy–féle (1861) [a Palmer–féle (1891)] angolszász, ill. német iskola jelölési rendszere a ***kvadránsenkénti jelölés***.
- Zsigmondy A. által 1861-ben ajánlott és a róla elnevezett keresztben alapszik ez a jelölési mód, de több módszer is.
- A ***Zsigmondy–keresztben*** a fogazat sémásan ábrázolható: a vízszintes vonal elválasztja a felső és alsó fogakat, a függőleges vonal pedig a jobb- és baloldaliakat.

8	7	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8

A fogséma a *Zsigmondy–kereszt* alapján:

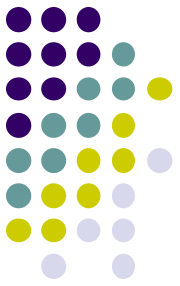

A fogakat a középvonaltól kiindulva az őrlők felé számok jelzik.

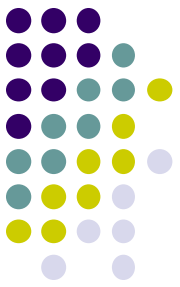
8	7	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	3	2	1		1	2	3	4	5	6	7	8

A tejfogak jelölésére római számokat vagy kisbetűket használunk:

V	IV	III	II	I		I	II	III	IV	V					
V	IV	III	II	I		I	II	III	IV	V					
						e	d	c	b	a	a	b	c	d	e
						e	d	c	b	a	a	b	c	d	e

- Egy fog jelölésekor kivetítjük a kereszt azon negyedéhez tartozó részét, és ebben tüntetjük fel a számot.
- Például:
a bal felső szemfog |3
a bal felső tejszemfog |III

- Például **2.1** a bal felső középső metsző (**kettes-egyes**, nem **huszonegy!**); **4.4** a jobb alsó első kisőrlő (**négyes-négyes**, nem **negyvennégy!**).
- Például **5.1** a jobb felső középső tejmetezőfog (**ötös-egyes**); **7.3** a bal alsó tejszemfog (*hetes-hármas*).

1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.1	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8
4.8	4.7	4.6	4.5	4.4	4.3	4.2	4.1	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8
				5.5	5.4	5.3	5.2	5.1	6.1	6.2	6.3	6.4	6.5		
				8.5	8.4	8.3	8.2	8.1	7.1	7.2	7.3	7.4	7.5		

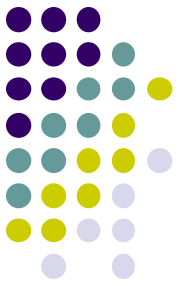
❖ Az amerikai iskola jelölési rendszere

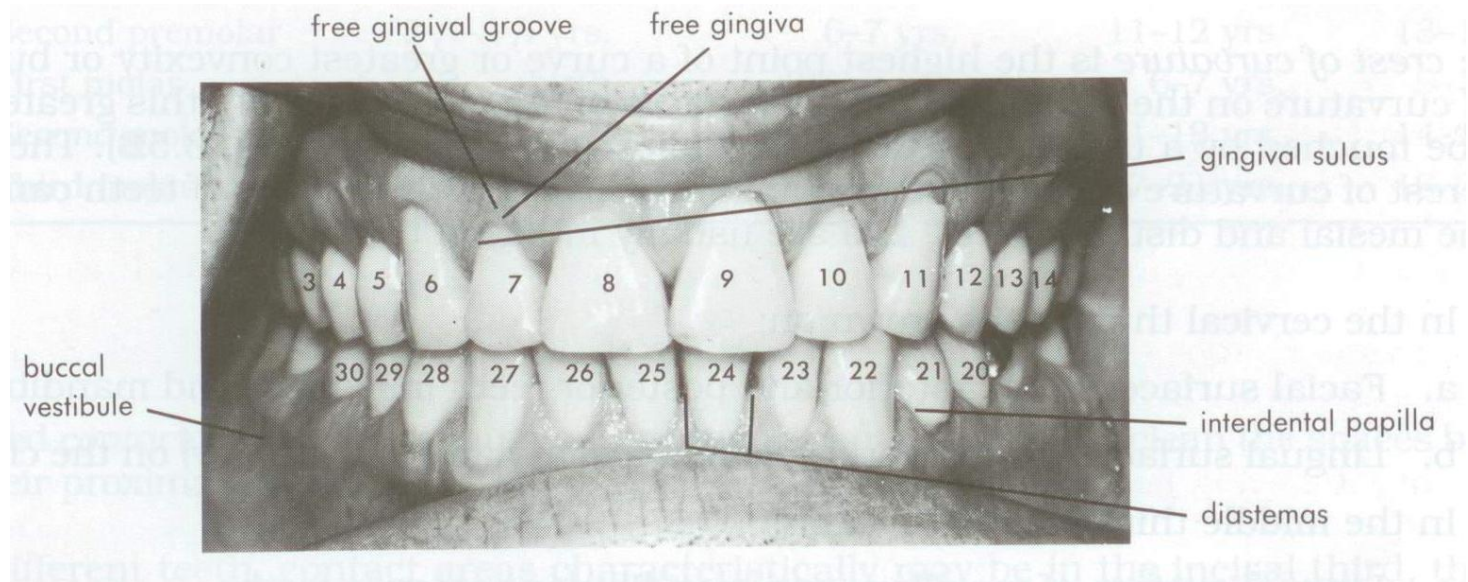
- A fogak jelölésére csak arab számokat használ, anélkül, hogy elkülönítené a felső – alsó fogívet és a kvadránsokat.
- A jelölés a jobb felső bölcsességfogtól indul és az óramutató járásával megegyező irányba haladva, a jobb alsó bölcsességfoggal fejeződik be.
- Minden egyes fogat más szám jelöl, anélkül, hogy utalna annak pontos helyzetére.

Pl. **13** a bal felső második kisőrlő; **27** a jobb alsó szemfog.

American Numbering System (*Universal Numbering System, 1975 ADA*)

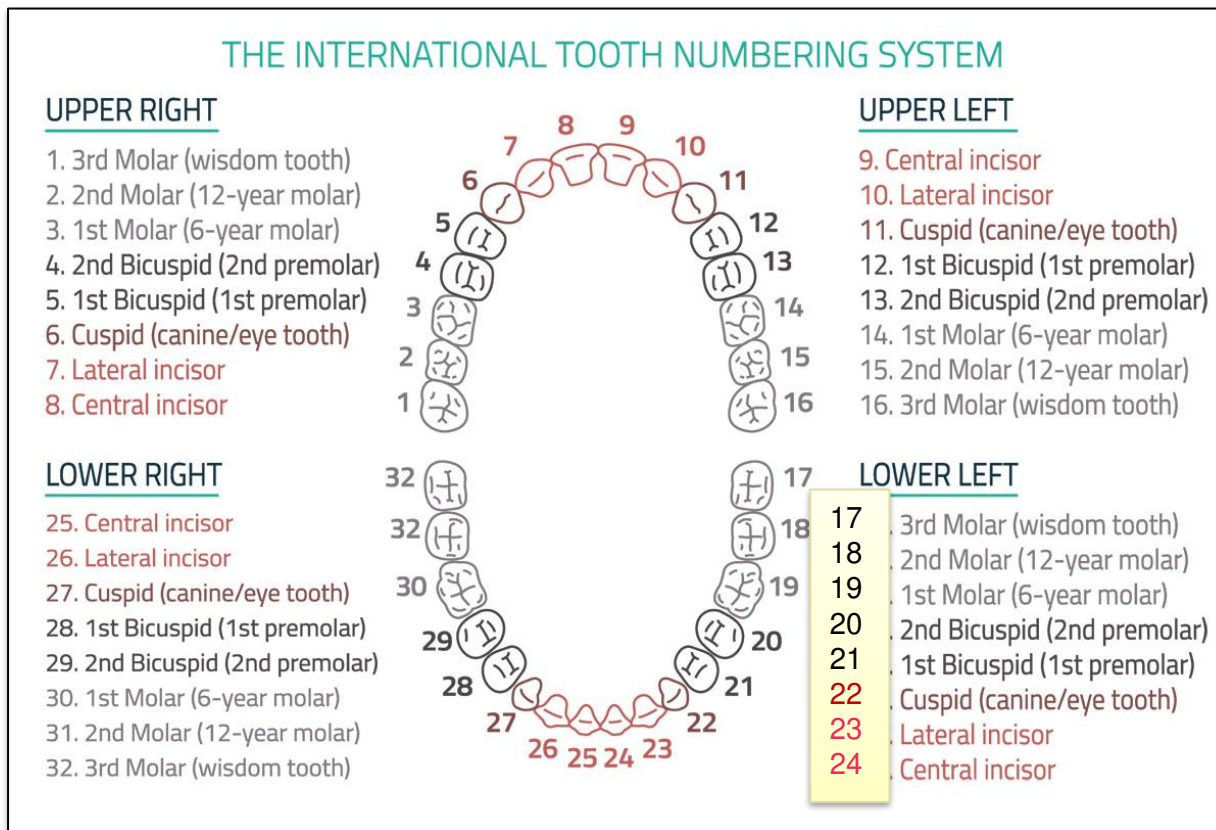
Permanent teeth

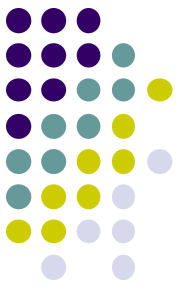
Primary teeth

A B C D E F G H I J
T S R Q P O N M L K

ADA (American Dental Association) számozás

Az Amerikai Fogorvosok Egyesülete (ADA) számozási rendszerében a fogak egymást követően számozódnak az óramutató járásával egyező irányban a jobb felső bölcsességfogtól kezdődően (1) a jobb alsó bölcsességfogig (32).

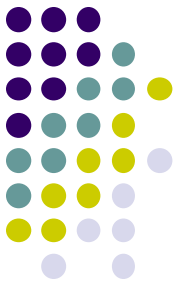

- A tejfogak jelölésére betűket használ az amerikai iskola rendszere.

Pl. a jobb felső középső tejmetező **E**; a bal alsó második tejőrlő **K**.

- E jelölési mód hátránya, hogy sok számot és betűt kell memorizálni a fogak pontos jelölésére.

A MARADÓ FRONTFOGAK

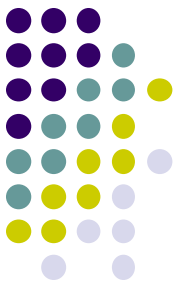
- A fogív elülső részében a középvonaltól jobbra és balra, mint egymás tükörképei helyezkednek el a metszőfogak és szemfogak, melyek együttesen alkotják a frontfogakat.
- A felső és alsó fogsorban is, egy kvadránsban két metsző és egy szemfog, összesen 12 fog tartozik a frontfogak csoportjába.

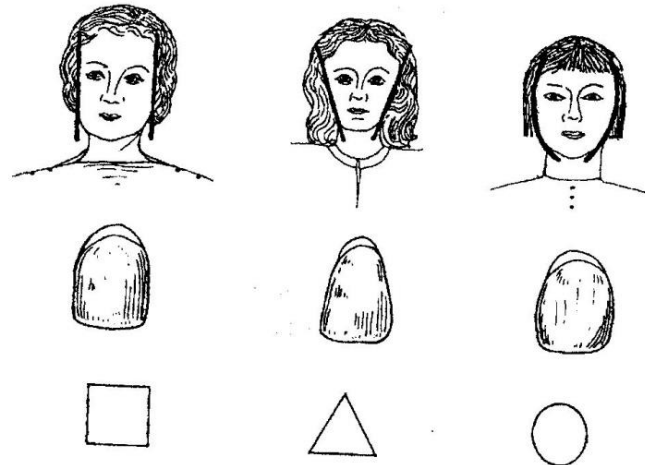
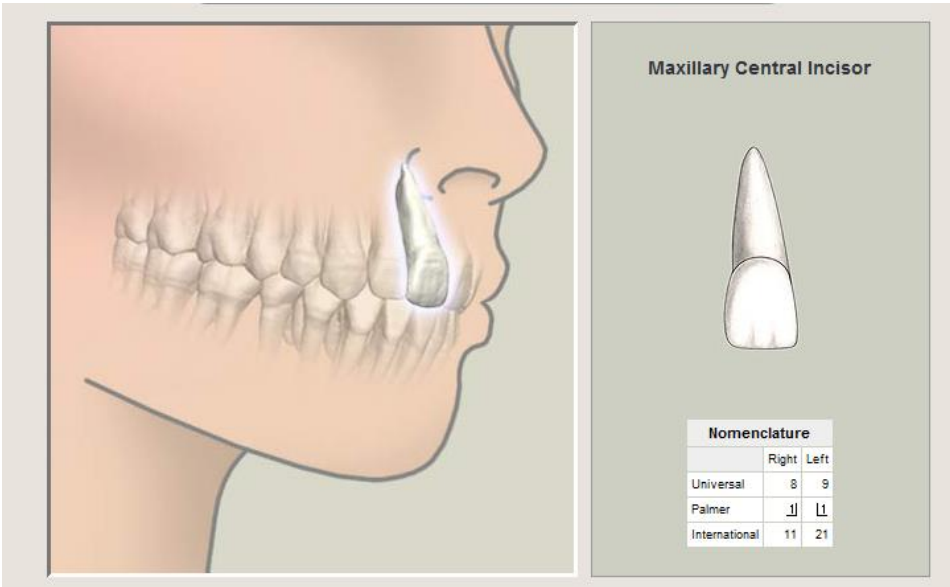
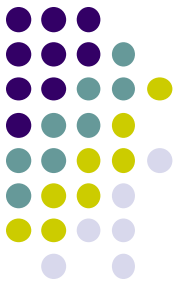
Metszőfogak

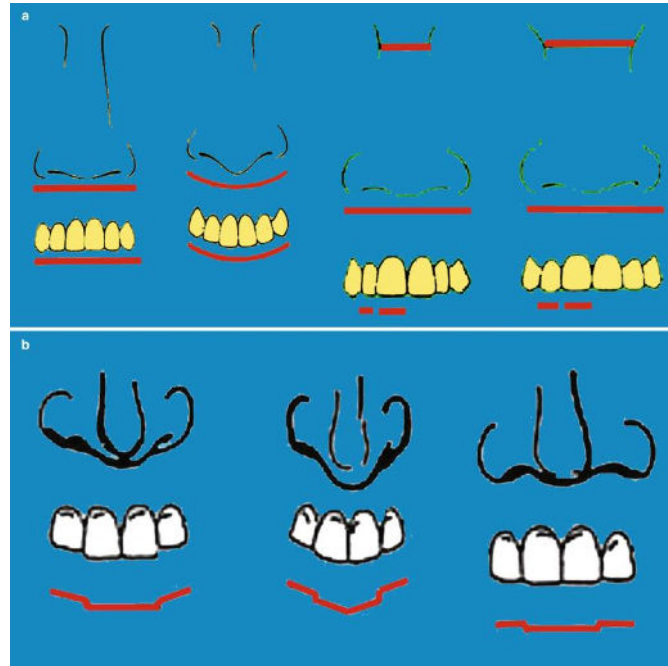
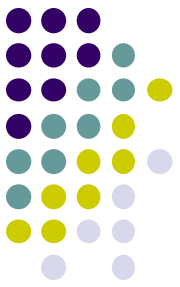
Metszőfogak

- A metszőfogak (*dentes incisivi*) nevüket feladatuk és jellegzetes formájuk alapján kapták. A **felső metszők** koronája lapát alakú, a fognyaktól a metszőél (*margo incisalis*) felé szélesedik, V–O összelapított. Az **alsók** koronája véső alakú, M–D és V–O összenyomott.
- A metszőfogak koronáján négy felszín: vesztibuláris, meziális, orális, disztális és egy éles szél, a **metszőél** írható le, amely csak zománcból áll, ezért áttetsző (transzparens).
- A metszőfogak **egygyökerűek**. A felső metszők rézsútosan kissé előreállnak, az alsók csaknem függőleges állásúak.

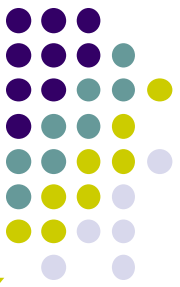

Williams–féle összefüggés az arc kontúrja és a felső nagymetsző alakja között

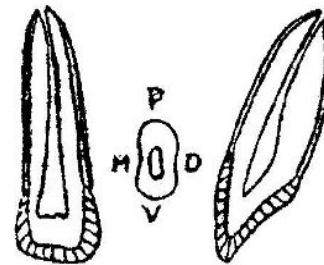
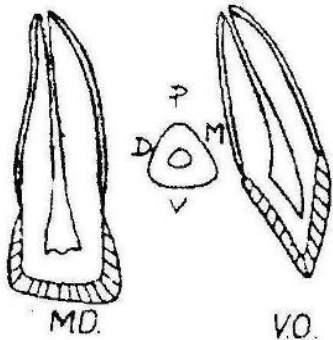
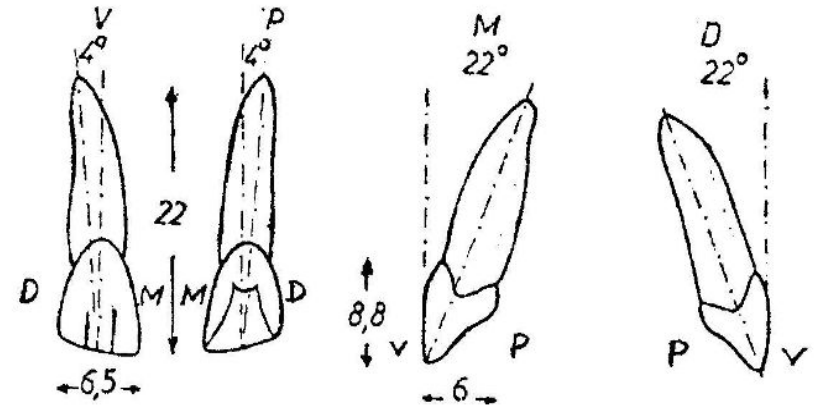
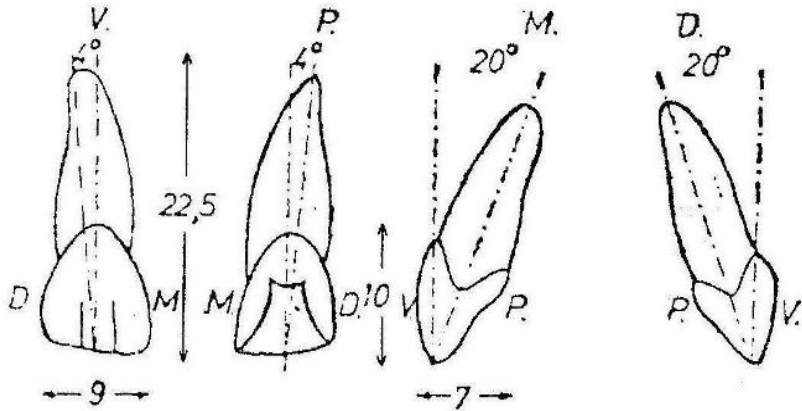
Az orr szélessége, valamint a nagy- és kismetszők szélessége között Gerber arányosságot figyelt meg

A felső metszőfogak

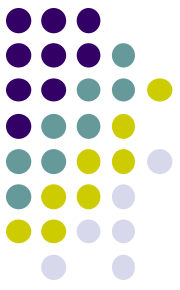

Felső középső metsző Nagymetsző

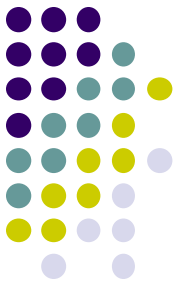
Felső oldalsó metsző Kismetsző

A felső oldalsó metszőfog vagy kismetsző

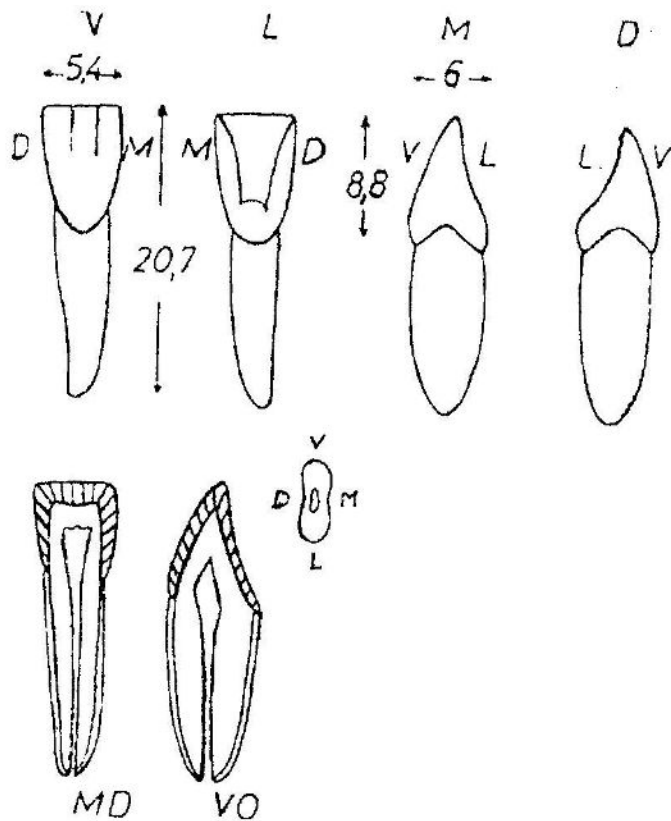

- Méreteiben és alakjában is eltér a nagymetszőtől, és a korona nemcsak **V–P**, hanem **M–D** is összenyomott.
- A kismetsző formája, nagysága, nagy változatosságot mutat, és a fog teljes hiánya sem ritka.
- *Változatok:*
 - a) megrövidült fogkorona, a **M** szöglet is legömbölyített;
 - b) csücskös, a szemfogra emlékeztet, a **M** szöglet csücsökszerűen előreugrik, a **D** szöglet lekerekített;
 - c) csapszerűen feljődött fogkorona.

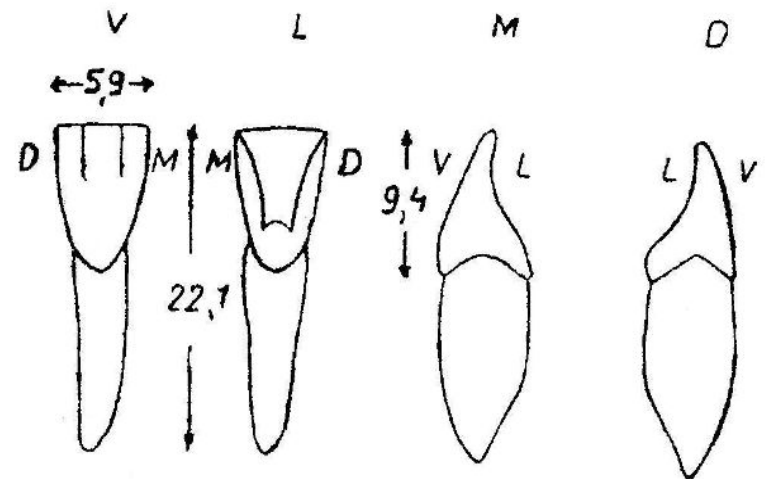

Az alsó metszőfogak

Alsó középső metsző

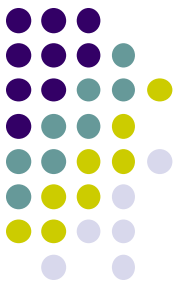
Alsó oldalsó metsző

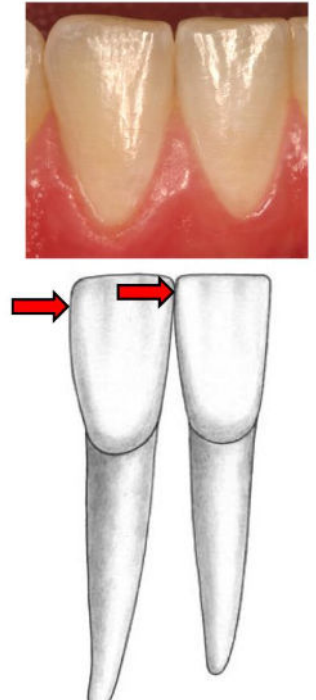
A metszőfogak összehasonlítása

- A felső metszők **V–O** összenyomottak, ezért a M–D átmérő nagyobb, mint a V–O.
- Az alsó metszők **M–D** összenyomottak, így a V–O átmérő nagyobb, mint a M–D.
- A felső metszők ***deszcendens*** szériában vannak, méreteik csökkennek **D** felé.
- Az alsó metszők ***aszzcendens*** szériában vannak, méreteik növekednek **D** felé.
- A felső metszők **O** felszínén kifejezettebbek a domborzati elemek, a *foramen caecum* előfordulhat. Az alsó metszők **O** felszínén a domborzati elemek elmosódottabbak, soha nincs *foramen caecum*.

- A felső metszők koronája enyhén a szájtornác felé dől,
az alsó metszők koronája lingválisan, befelé hajlik.
- A felső metszők gyökere kúpos és hosszabb, az alsóké
pedig mezio-disztálisan lapított és rövidebb.

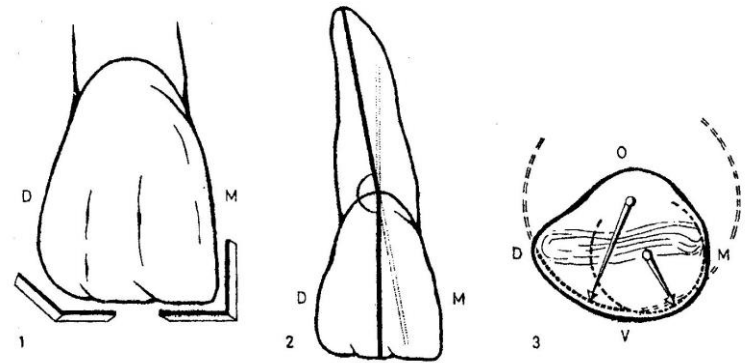

A FOGAK OLDALMEGHATÁROZÁSI JELEI

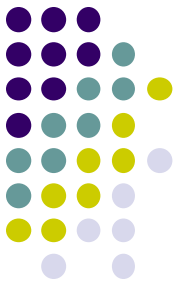

- A fogívek kétoldali szimmetriát mutatnak, a jobb- és baloldalon azonos fogak találhatóak.
- Az egyes fogak oldalmeghatározására szolgálnak a **Mühlreiter** által leírt és róla elnevezett anatómiai jelek:

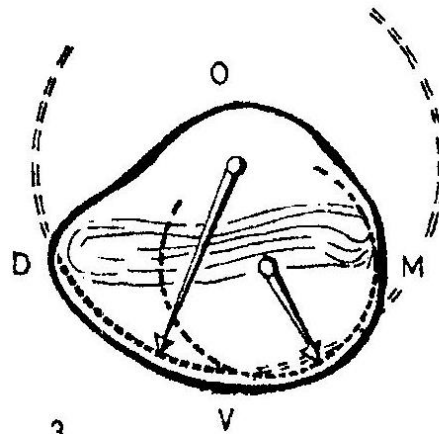
- szögletjel;
- gyökérjel;
- görbületi vagy körfogati jel.

- A **Mühlreiter-féle anatómiai jelek** a fogazat minden egyes tagján észlelhetőek, de a frontfogakon szembetűnőbbek.

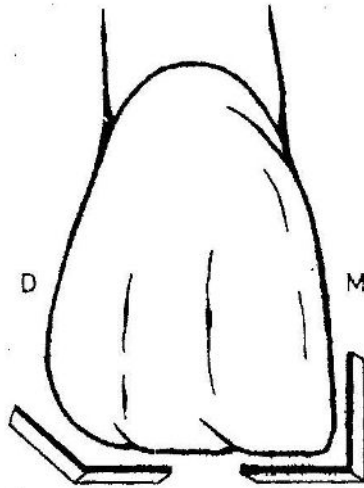

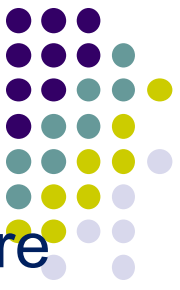
- A **görbületi** vagy **körfogati jel** a vesztibuláris felszín harántdomborulatának azon jellegzetessége, amely szerint a legtöbb fog esetében a **M** koronafelszín görbülete kifejezettebb, mint a disztálisé.

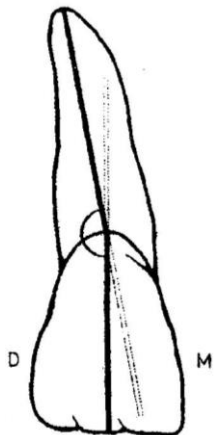

- A **szögletjel** a metszőél **M** és **D** szögletének eltéréseiből adódik. Előbbi a meziális kontaktfelülettel a derékszöghöz közel álló, utóbbi a disztális felülettel tompaszöveget képez, legömbölyítette. A szögletjel kifejezettebb a metszőfogaknál.

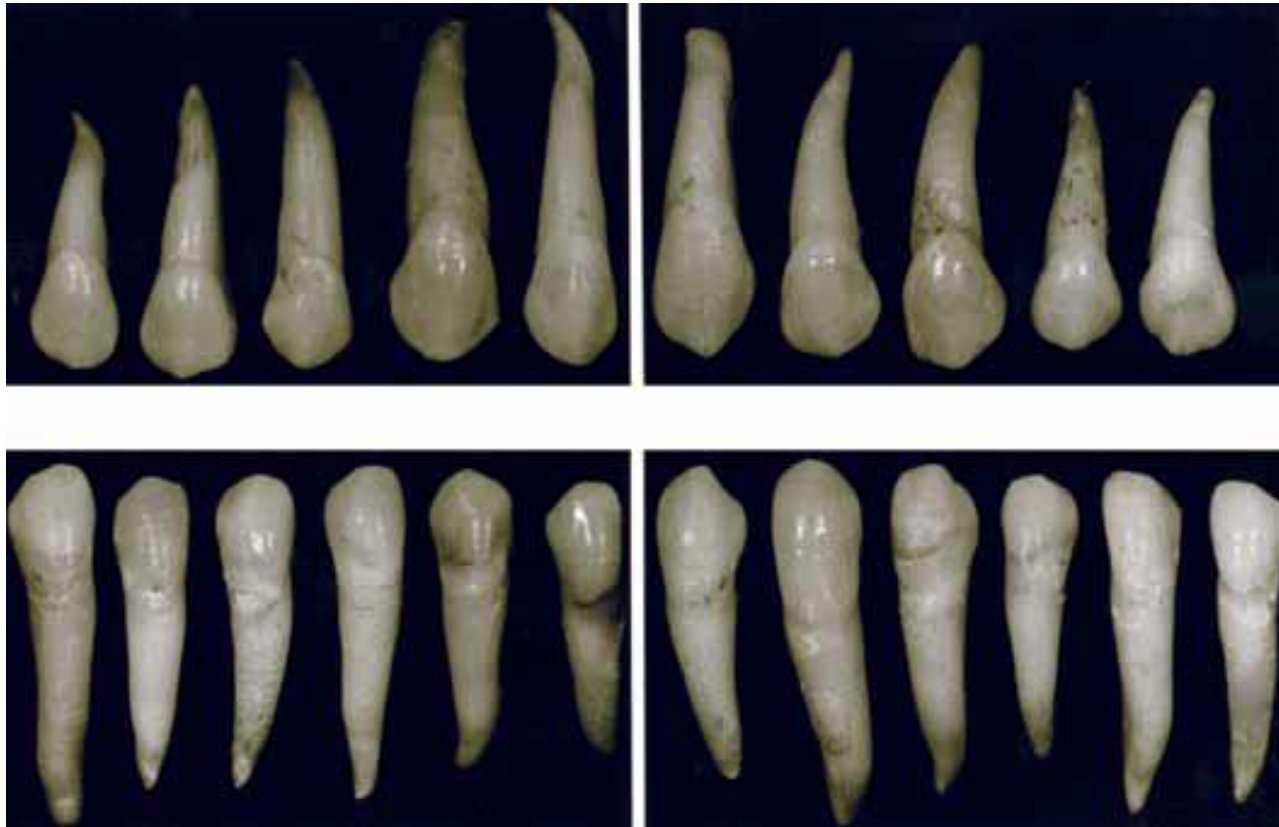

- A **gyökérjel** a gyökér lefutási vonalának és a fog tengelyének egymáshoz való viszonyát jelzi. A metszőélre húzott merőleges, a gyökércsúcsához húzott egyenessel a csúcs felé nyitott szöget zár be.
- A gyökér hossz tengelye nem egyenes meghosszabítása a korona hossz tengelyének, hanem attól mindig D irányba elhajlik, tehát a gyökér mindig abba az irányba hajlik, amelyik oldali a fog.
- A görbületi- és a szögletjel relatív jelek, de a gyökérjel abszolút jel, mert nem módosul az élet folyamán.

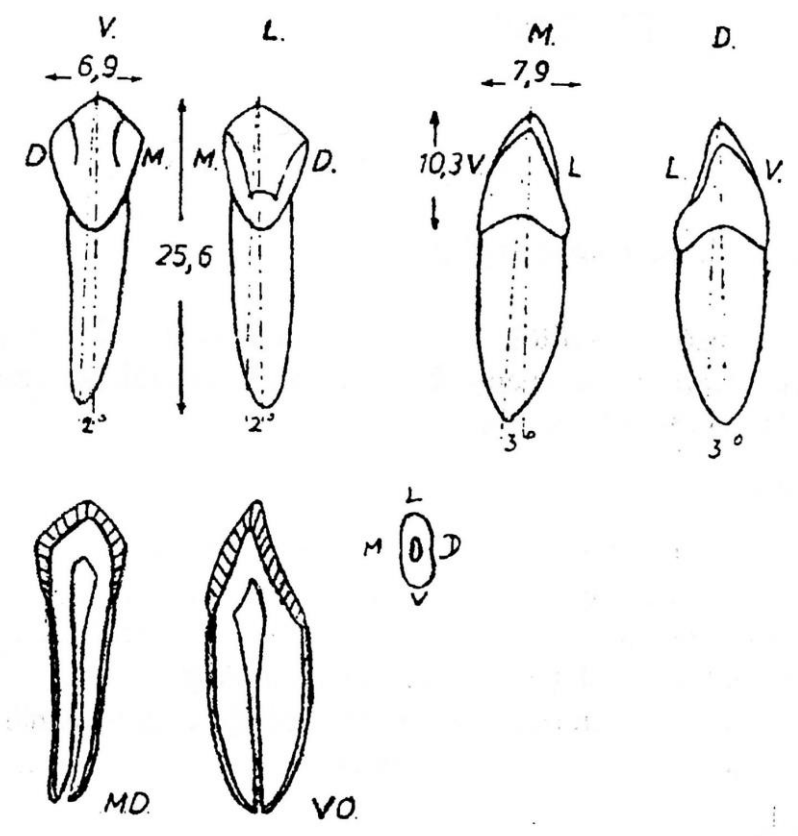
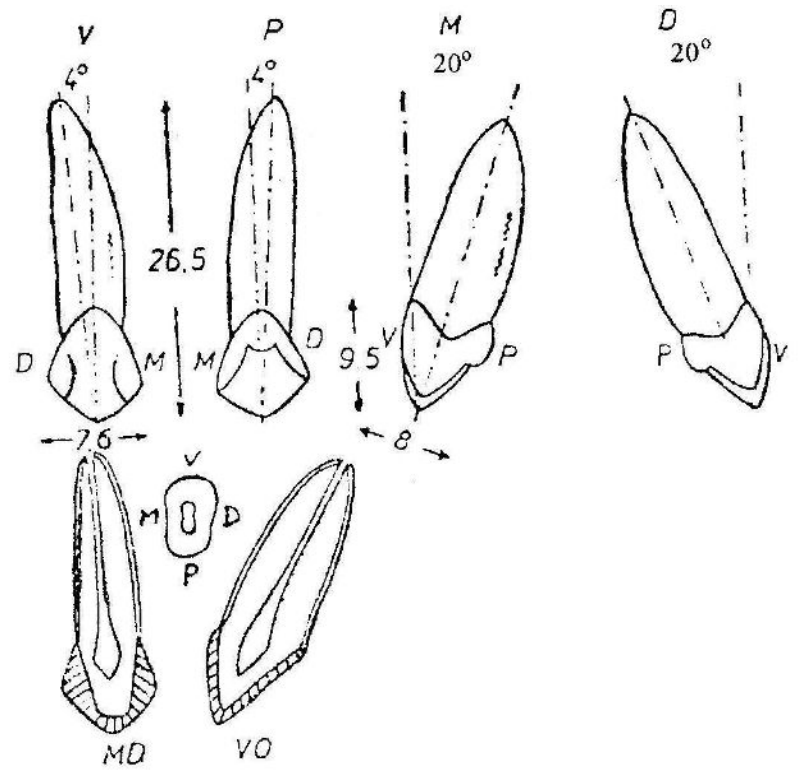

Szemfogak

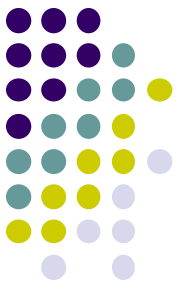

Felső szemfog

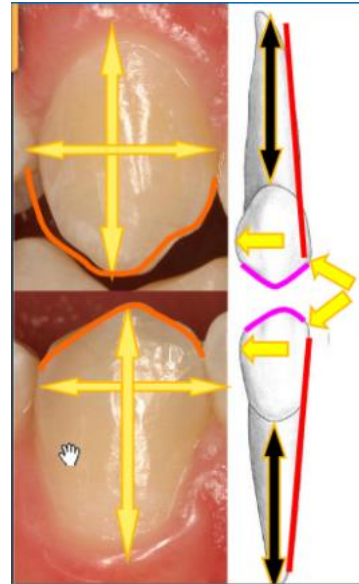

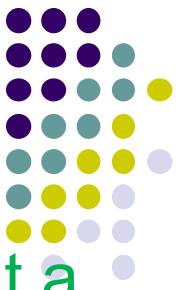
Alsó szemfog

A szemfogak összehasonlítása

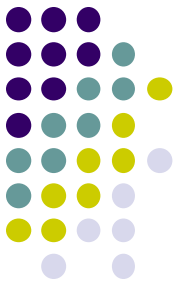
- Szembetűnő eltérés a felső és alsó szemfog között, hogy az alsó approximális felszíneinek divergenciája a szabad szél felé kevésbé kifejezett, sokszor közel párhuzamosak, mert a korona **M–D** összenyomottabb.
- Az alsó szemfog teljes hossza kisebb, gyökere rövidebb, **M–D** összenyomottabb.
- Az alsó szemfog koronája magasabb, elnyúltabb, az oldalfelszínek magasabbak, de keskenyebbek.

- A szabad szél asszimmetriája (**M** szár rövidebb, mint a **D**) kihangsúlyozottabb az alsó szemfognál.
- A felső szemfog **V** és **O** felszínein kifejezettebbek a domborzati elemek (előfordulhat a *foramen caecum*), az alsó szemfogon ezek elmosódottabbak (soha nincs *foramen caecum*).

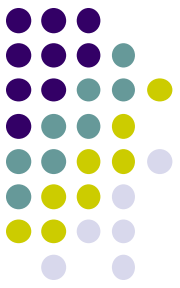

Kisőrlők

Premolárisok

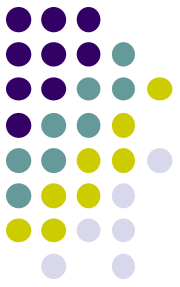

Kisőrlők (*Premolárisok*)

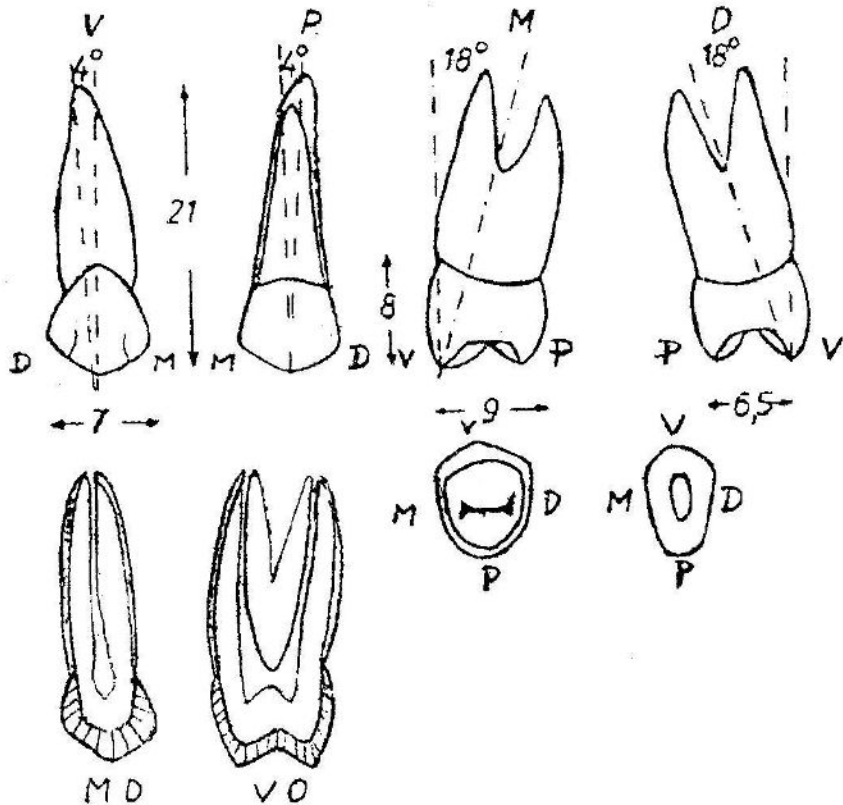

- A felső és alsó kvadránsban elhelyezkedő két-két **kisőrlőt, premolárisoknak** és rágófelszínük két csücske (gumója) alapján **kétcsücskű fogaknak** (*dentes bicuspidati*) is nevezzük.
- A kisőrlők rágófelszínén a két (három) csücsköt erős zománckiemelkedések, a **M** és **D** zárólécek kötik össze.
- A csücskök között harántbarázda fut.
- A felső első premoláris kivételével **egyetlen gyökerük** van, mely hasonlít a szemfogéhoz.

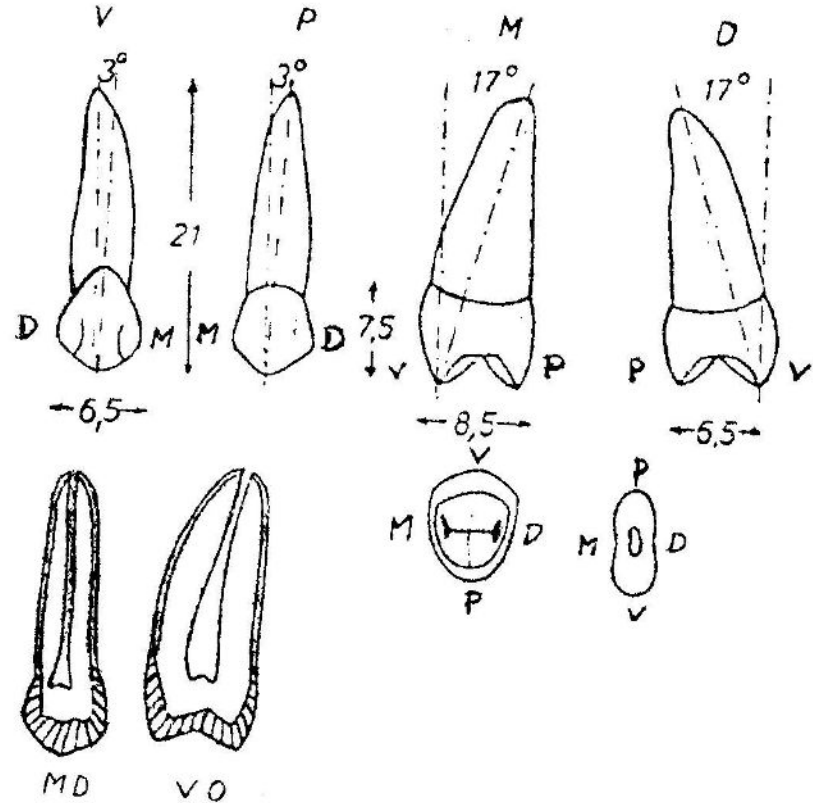
A felső premolárisok

Felső első kisőrlő

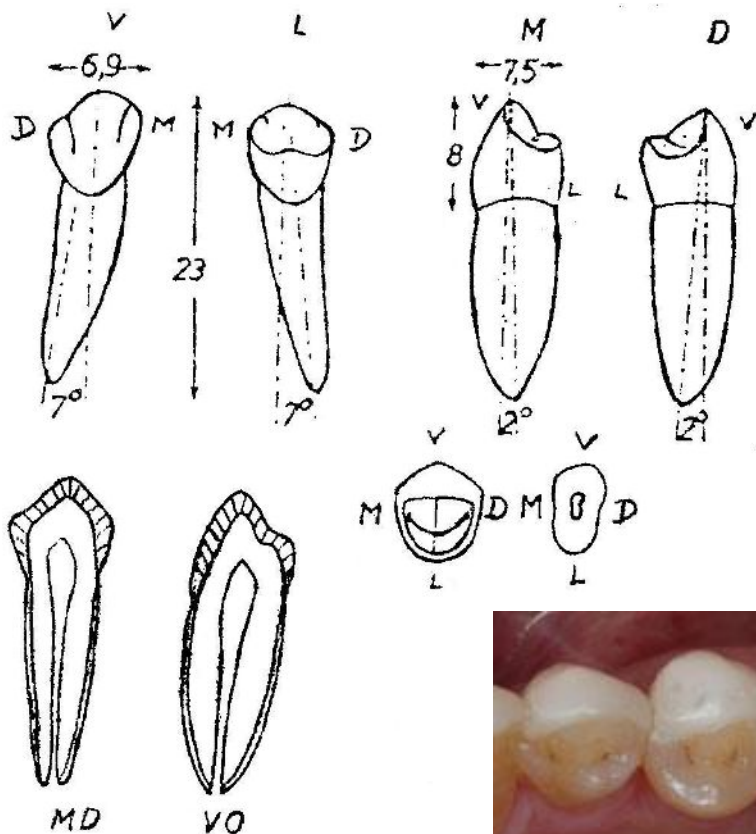
Felső második kisőrlő

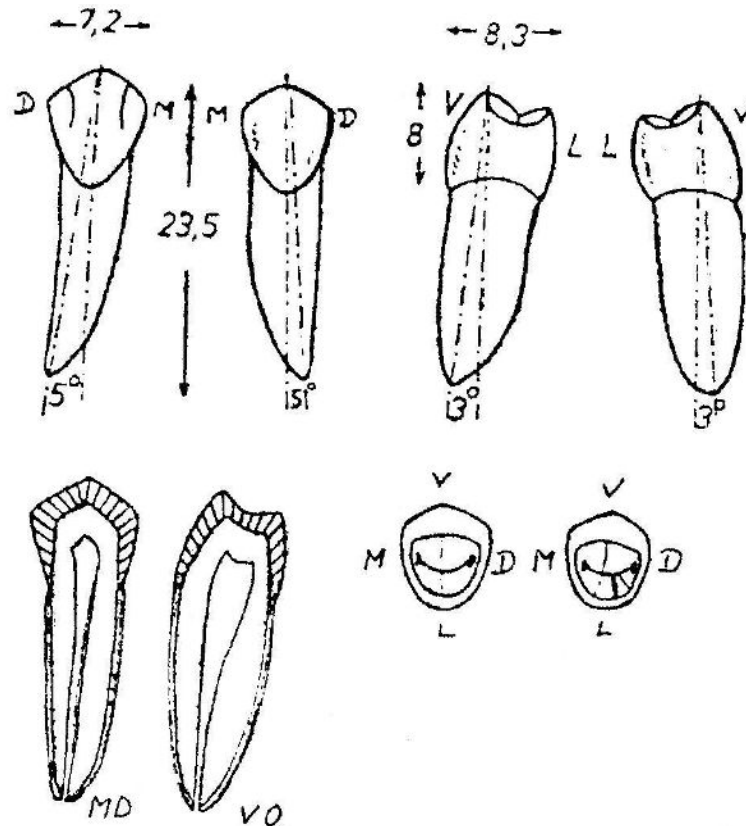
Az alsó premolárisok

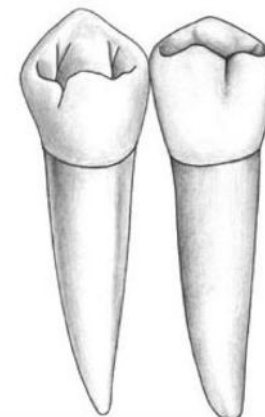
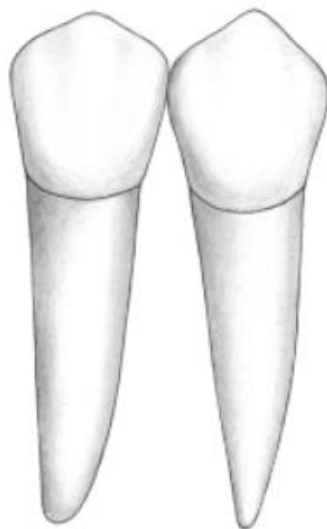
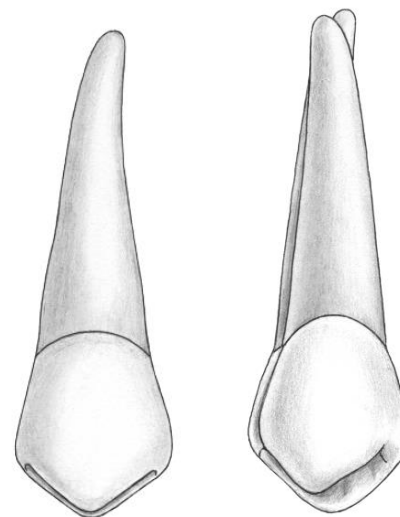
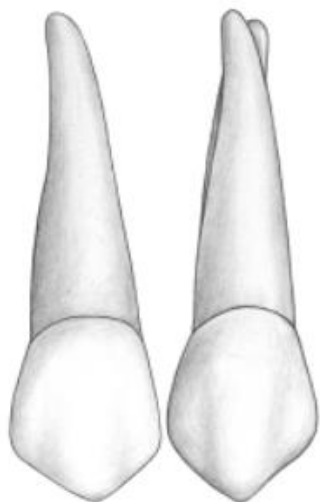
Alsó első kisőrlő

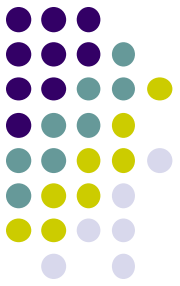
Alsó második kisőrlő

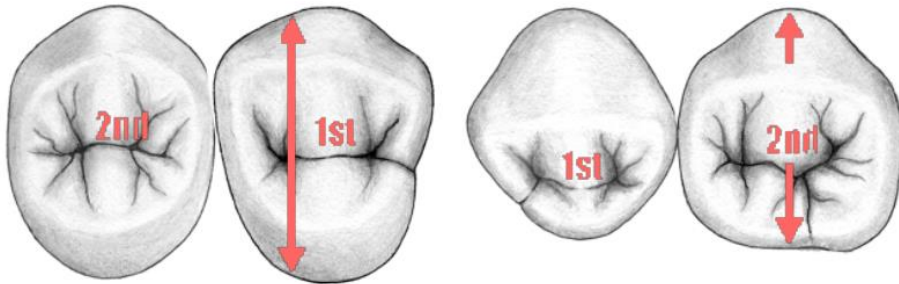
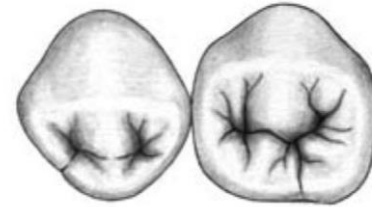
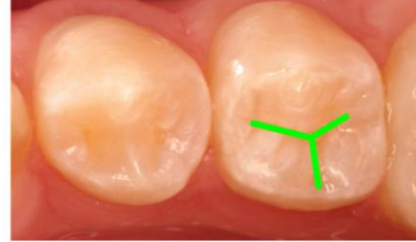
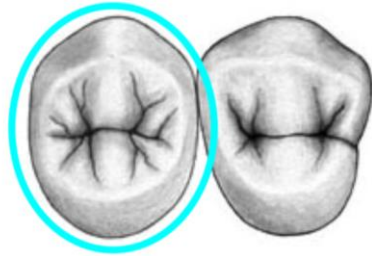
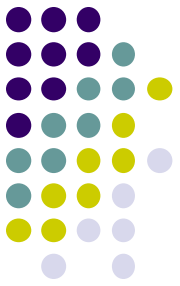
Felső és alsó premolárisok összehasonlítása

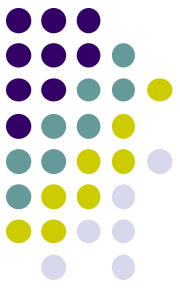

A kisőrlők összehasonlítása

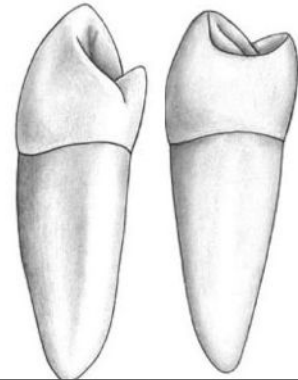
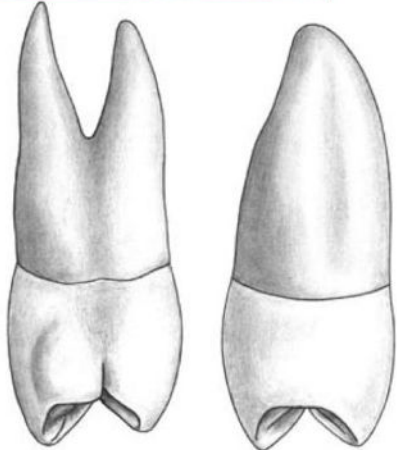

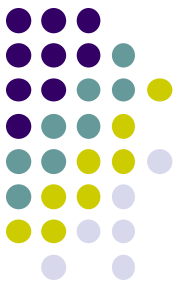
- A felső kisőrlők deszcendens szériában vannak, méreteik **D** irányba csökkennek, az alsók pedig aszcendens szériában vannak, méreteik növekednek **D** felé.
- A felső premolárisoknál a **V** felszín általában vertikális, a **P** ferde (alulról felfelé és a szájüreg irányába), az alsóknál fordítva, a **V** felszín ferde, a szájüreg felé bedől, az **O** felszín majdnem függőleges.

- A kisőrlők kétcsücskű fogak, de az alsó második premoláris lehet háromcsücskű is.
- A felsőknél az interkuspidális barázda mély, **M–D** irányú és egyenes lefutású, az alsóknál pedig sekély, görbe lefutású, konvexitása a szájüreg felé néz és közelebb helyezkedik el az **O** felszínhez.
- A premolárisok általában egygyökerűek, de a felső első kisőrlő mindig kétgyökerű.

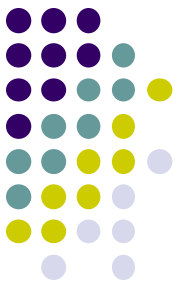

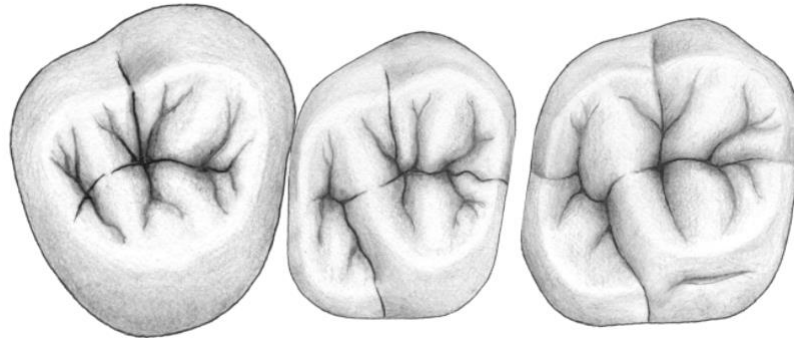
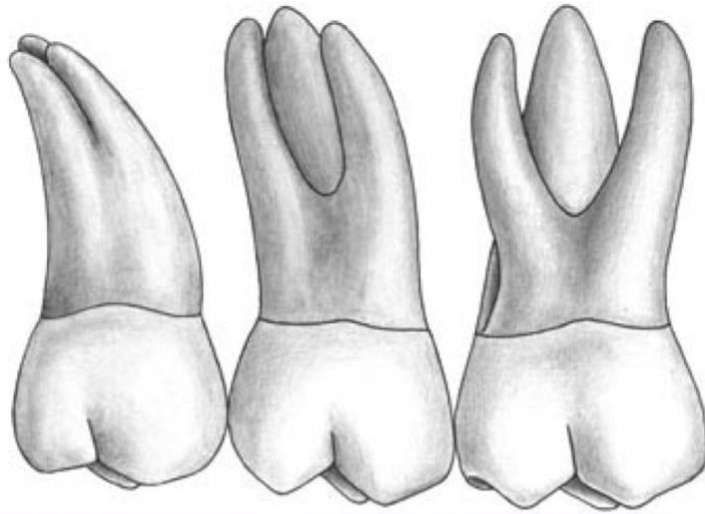
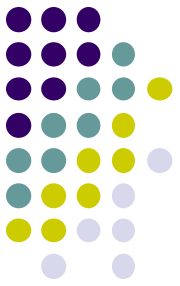
Nagyőrlők

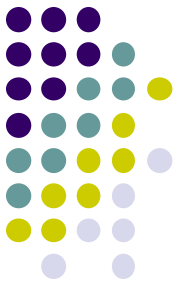
Molárisok

- A nagyőrlők erős, többcsücskű és többgyökerű fogak.
- A legkomplexebb morfológiájú oldalsó fogak, mert nagy rágónyomásoknak kell ellenállniuk miközben a táplálékot feldarabolják.
- Az okkluzális felszín nagyobb kiterjedésű, változatos csücsök- és barázdarendszere úgy alakult ki, hogy minél hatékonyabb rágást, őrlést valósítson meg.
- A felső molárisok háromgyökerűek, az alsók kétgyökerűek.

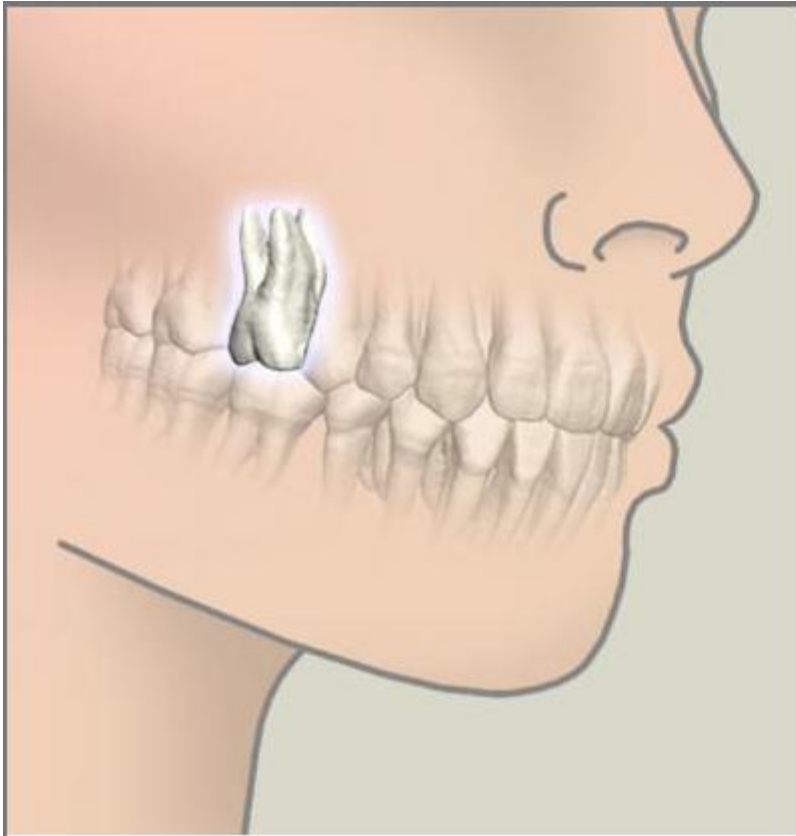
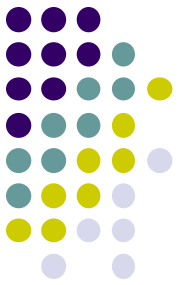

Interactive, visual display of three different image protocols of the same actual tooth specimen. Photograph, 3-D computer model and x-ray data side-by-side to give a rich display of data and information about a particular specimen.

Also, view slice by slice the internal anatomy of the specimen using photographic images as well as density/x-ray images.

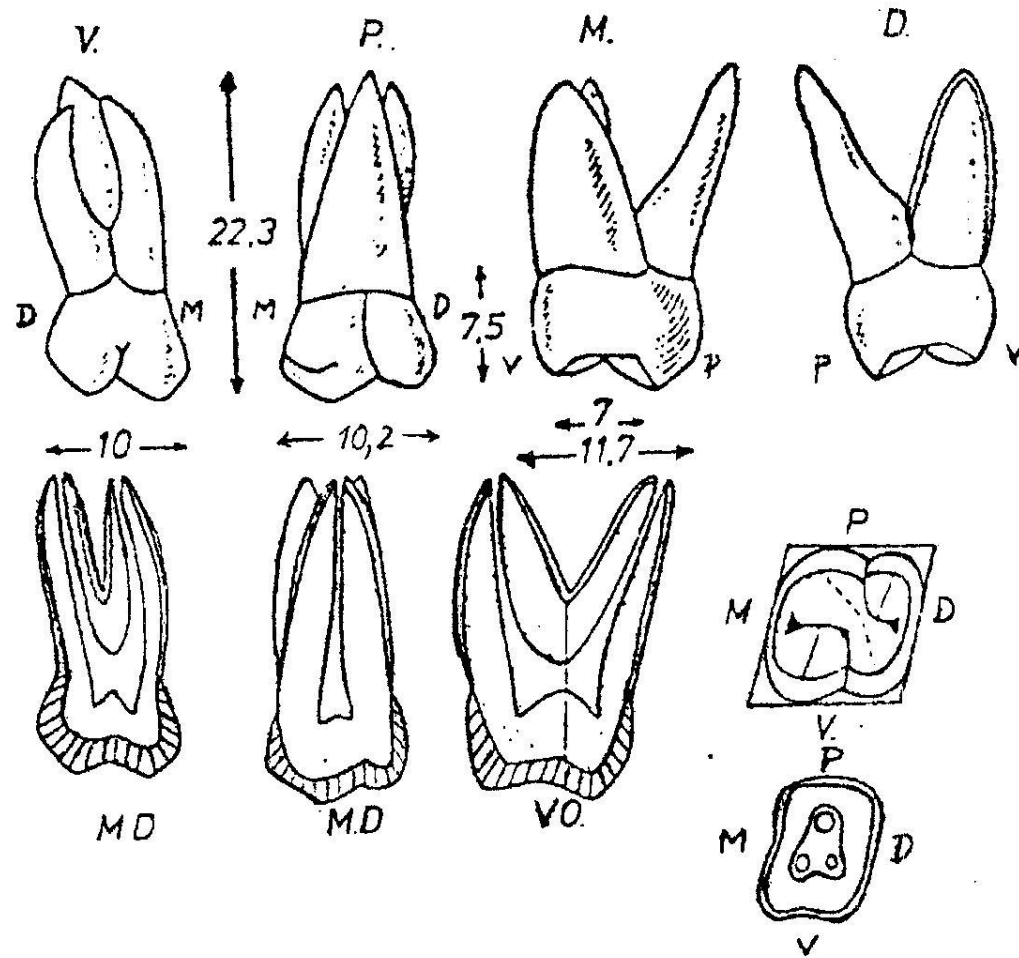
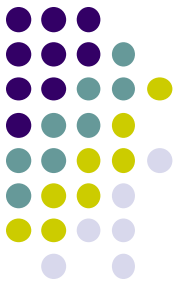

Maxillary First Molar

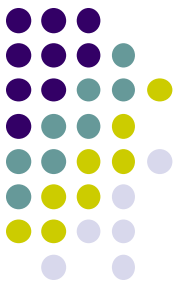

Nomenclature

	Right	Left
Universal	3	14
Palmer	6	┆6
International	16	26

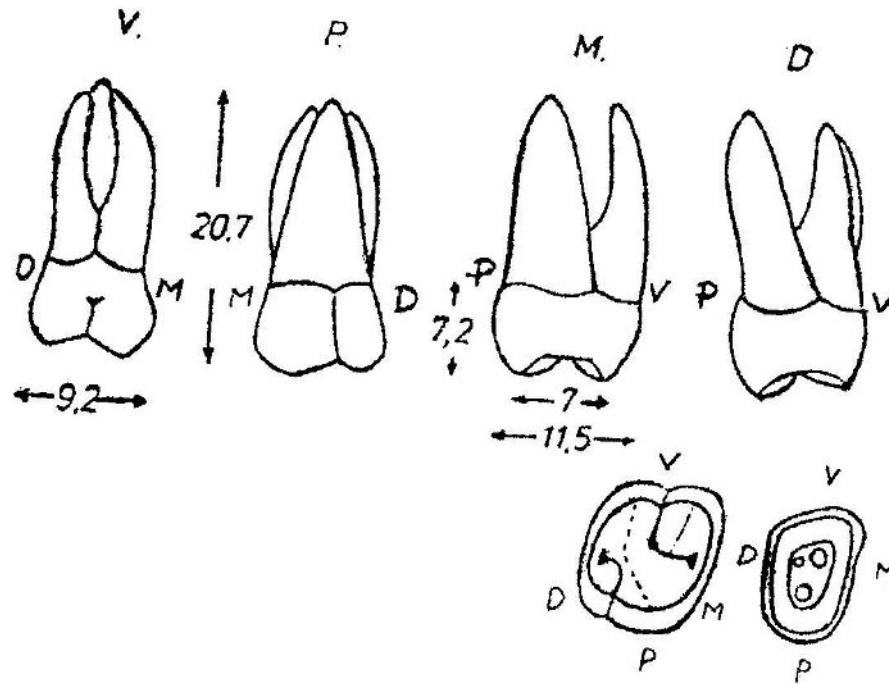
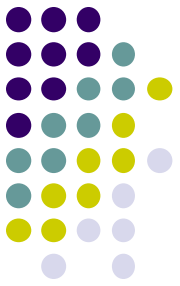
A felső első nagyőrlő

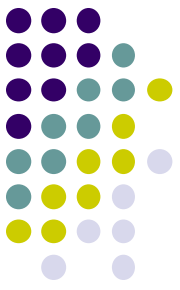
Orális (O) vagy palatinális (P) felszín

- Néha (10–15%-os gyakorisággal) a felszín **M** lebenyén (a **M** szél és a szabad szél közelében) jellegzetes képlet, a ***Carabelli-féle tuberkulum*** figyelhető meg, amit az eredetileg magyar Karabély György írt le.
- Ez egy zománcdudor, ami kis csücsökhöz hasonlít, és csökevényes csücsöknek is tekinthető.

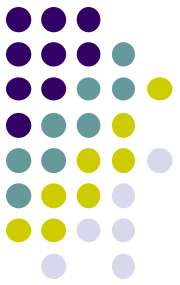

A felső második nagyőrlő

- A felső második moláris koronájának alakja változatos, ez a magyarázata annak, hogy a szakirodalomban leírása nem egységes.
- Régebben szabályos alakúnak csak a négy rágócsücsökkel rendelkező, a felső első nagyőrlőhöz hasonló alakút tartották, de helyesebb három típust megkülönböztetni.

1. Az első forma

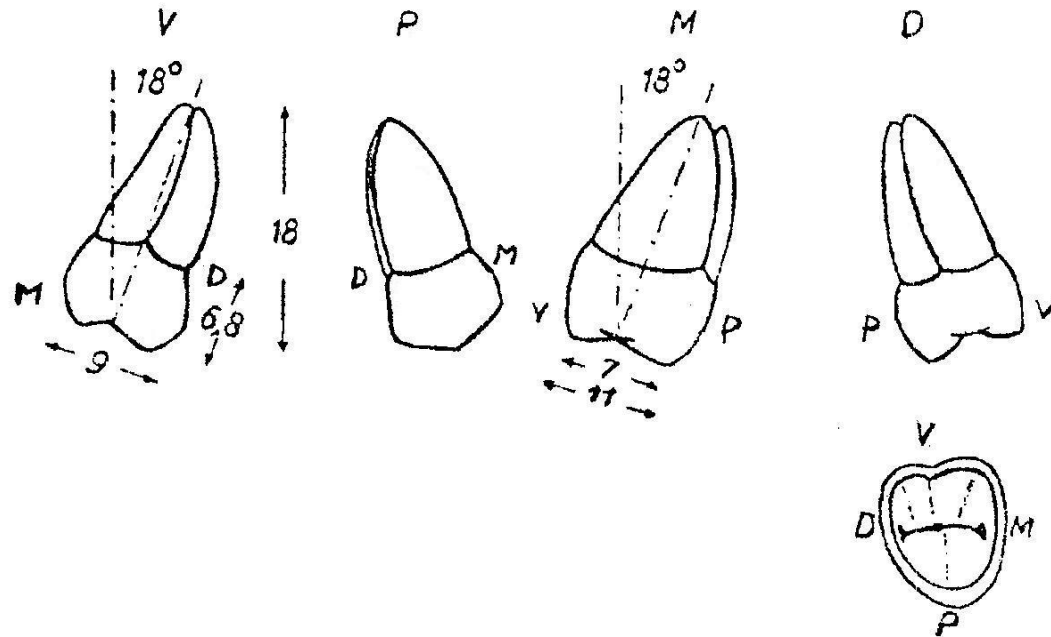
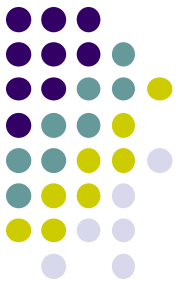
- Hasonlít a felső első nagyírlőhöz de, méretei kisebbek

2. A második forma

- A háromcsücskű típus, szintén gyakori.

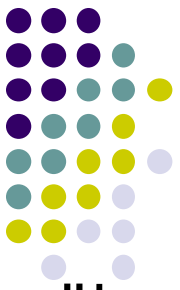
3. A harmadik forma

- Kompressziós alaknak nevezik, előfordulásának gyakorisága 5–10%.

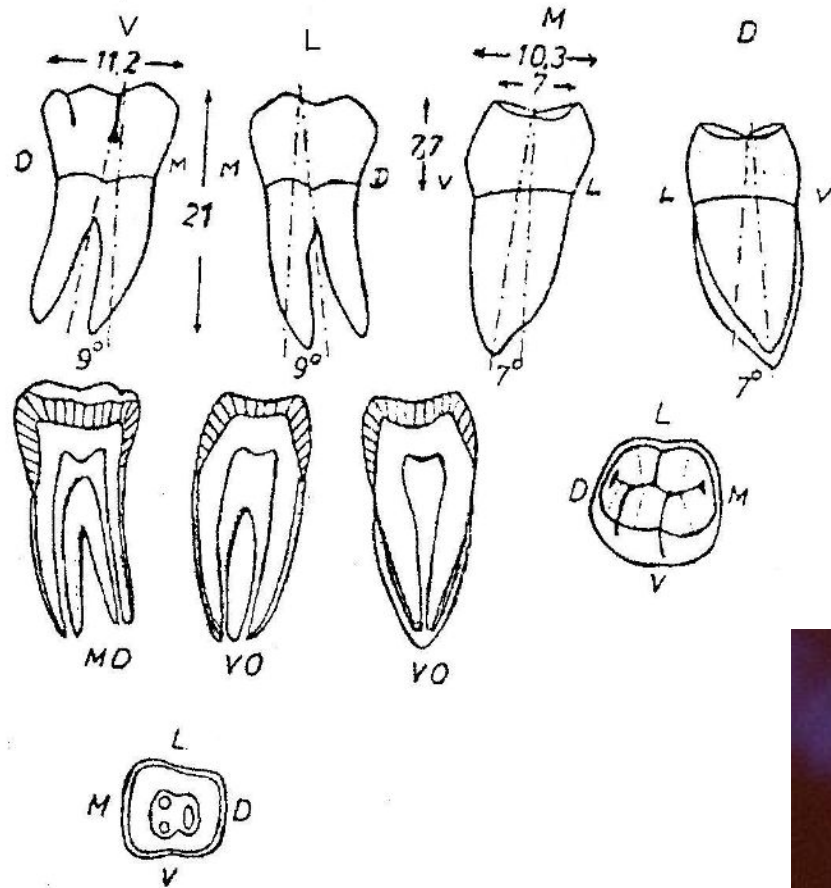
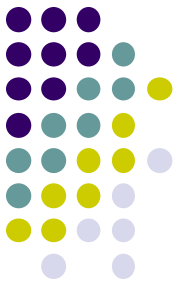
A felső harmadik nagyőrlő

A felső harmadik nagyőrlő típusai

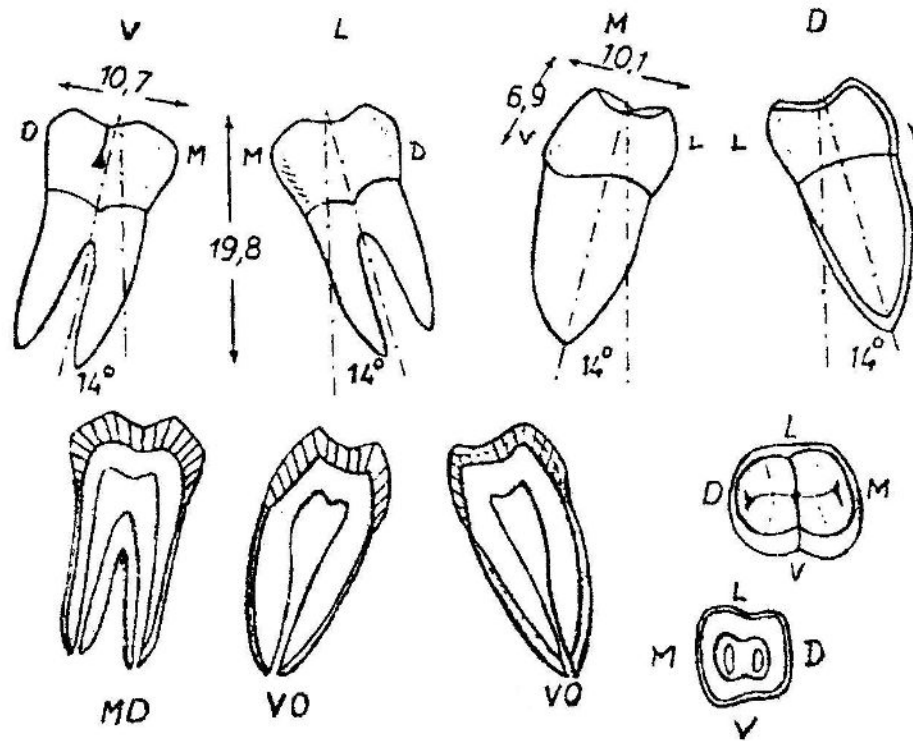
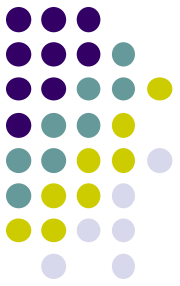
- 1) **Háromcsücskű** – leggyakoribb, két **V** és egy **P** csücsök, megjelehet a *Bolk–féle tuberkulum*.
- 2) **Négycsücskű** – hasonlít a felső első nagyőrlőre;
- 3) **Kompressziós** – a felső második nagyőrlőhöz hasonlít;
- 4) **Egycsücskű** – kicsi, egygyökerű (*nanizmus*);
- 5) **Sokcsücskű** – nagyobb, mint a felső második nagyőrlő.

Az összes fogak közül a legváltozatosabb morfológiájú és nagyságú fog.

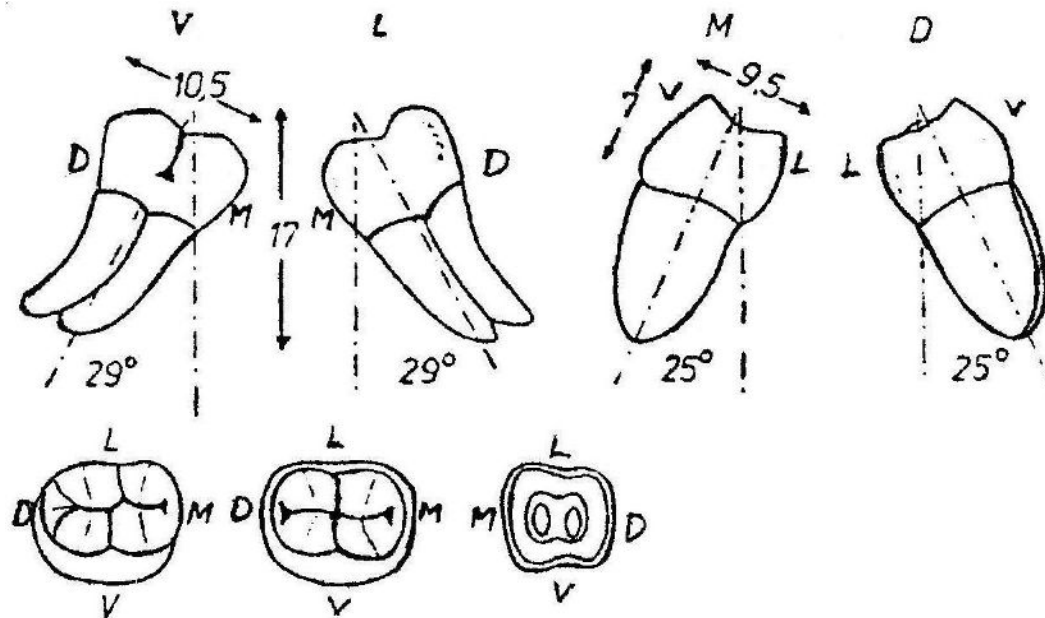
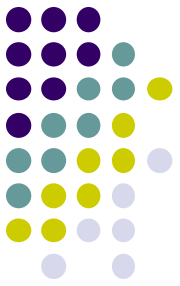

Az alsó első nagyőrlő.

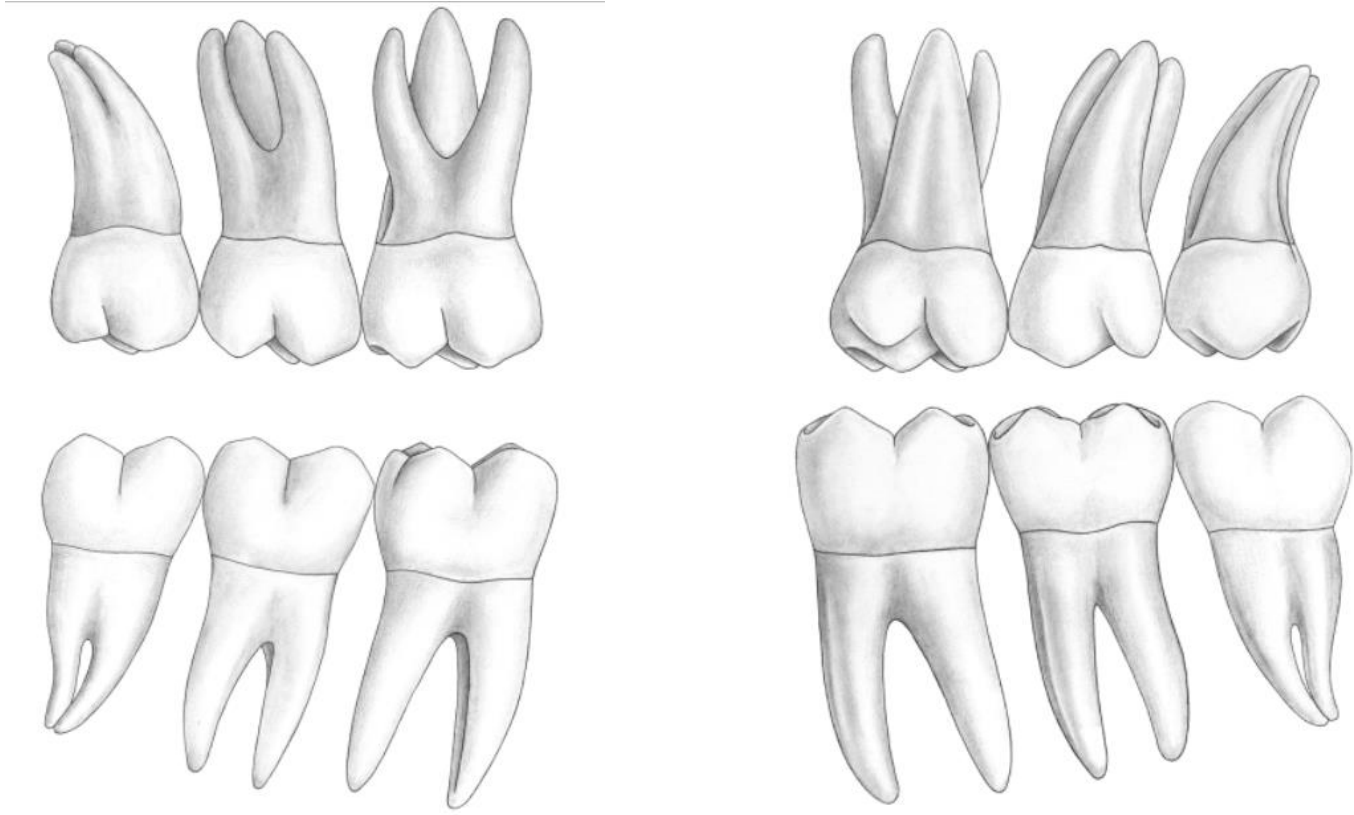
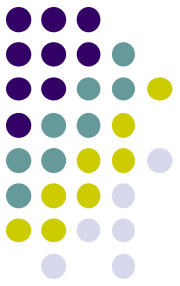

Az alsó második nagyőrlő

Az alsó harmadik nagyőrlő

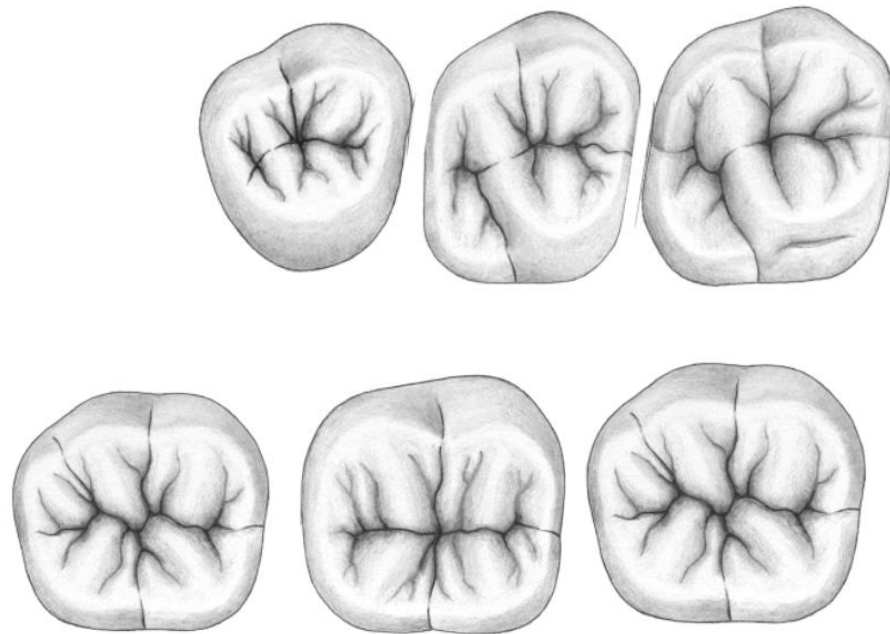
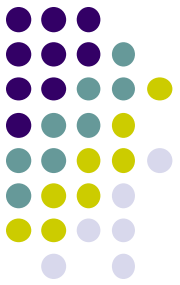

All Molars (buccal and oral view)

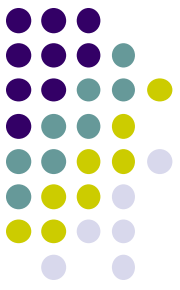
A nagyőrlők összehasonlítása

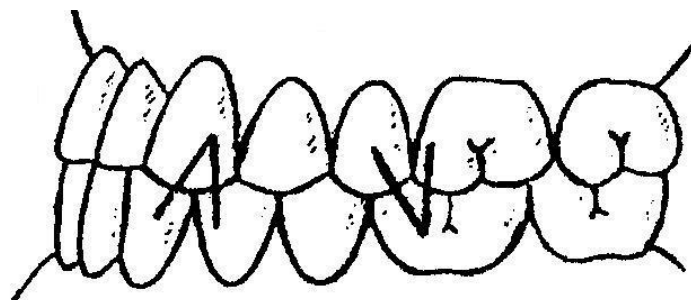
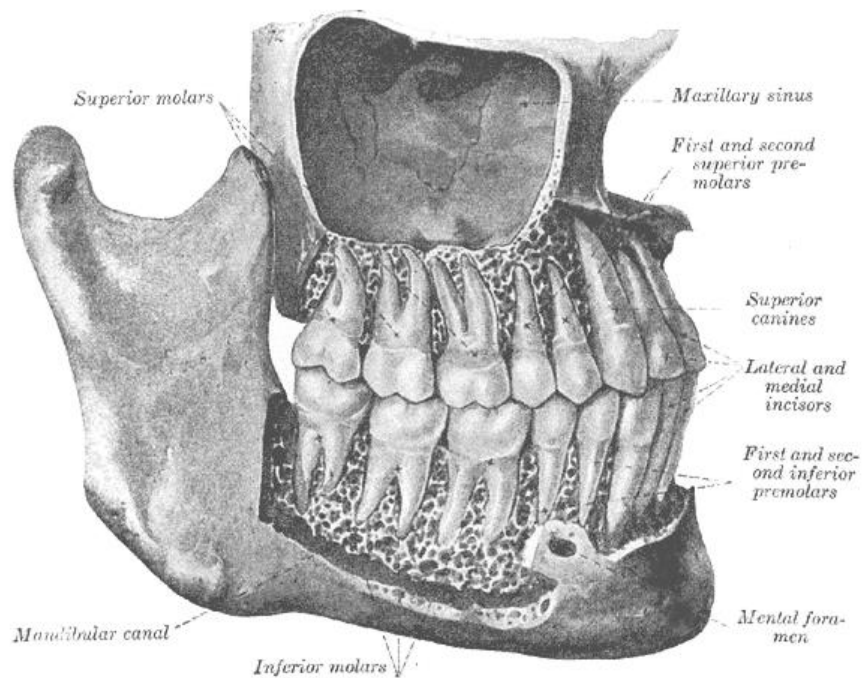
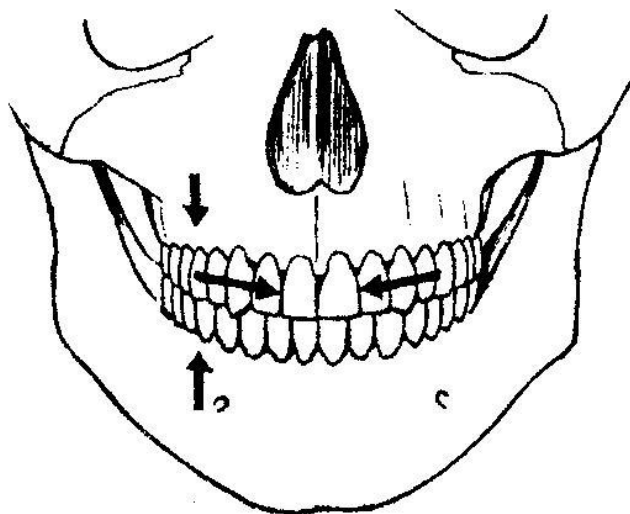
- A felső nagyőrlők kissé összenyomottak **M–D** irányban, ezért a **V–O** átmérő nagyobb, mint a **M–D**. Az alsó molárisok **V–O** irányban összenyomottak, ezért a **M–D** átmérő nagyobb, mint a **V–O**.
- A felső nagyőrlők koronái kisebb méretűek, mint az alsók, ez a különbség kiegyenlíti a frontfogak közötti méretkülönbséget. Bár a felső frontfogak szélesebbek, mint az alsók, mégis a felső és alsó fogív disztálisan egy síkban végződik.

All Molars (occlusal view)

- A felső molárisok rágófelszíne rombusz alakzatba írható, ahol a **V** és **M** felszín hegyes szögben találkozik, a **V** és **D** felszín tompa szöget zár be. Az alsó nagyőrlők okkluzális felszíne trapéz, téglalap ill. négyzet alakzatba írható be, ahol a nagyalap **V**, a kisalap **O**.
- A felső molárisok háromgyökerűek, egy **P** és két **V** gyökérrel rendelkeznek, az alsó nagyőrlők kétgyökerűek, egy **M** és egy **D** gyökerük van.

Köszönöm szépen a figyelmüket!

